Иосиф Бахшиев

ПЬЕСЕГЬО

Сборник пьес
на языке горских евреев – джуури

«Sholumi»
Центр сохранения и развития национальных традиций,
самобытности языка, культурного и исторического наследия горских евреев

Israel, 2017

Центр «Sholumi» выражает благодарность
президенту Международного Фонда СТМЭГИ,
вице-президенту Российского Еврейского Конгресса
д-ру Герману Рашбиловичу Захарьяеву
за содействие в издании этой книги.

Иосиф Бахшиев. Пьесегьо.
Сборник пьес на языке горских евреев – джуури.

© «Sholumi», 2017, Israel

Н О Ч О Г Ъ

Пьеса эз дуь перде

Возиренигьо сифотгьо:

Митьке – шаздасала кук
Сиин, Ханче – хьовиргьо ю
Зине – дедей Митьке
Зэрэхьио – холуй Митьке
Абрам Семенович – духдир
Хьово – дуъдер той Митьке
Хивит – духдер, э комики Митьке ошугъи

Екимуьн перде.

Нечогъигьоре гъобул сохденигьо корсох больнице эри нешумодордегоргьо нуьшди эки шильхьон духдир Абрам Семенович комики эдее чуьниге нуьвуьсде. Медицински хэгьер Наташа эдее анализгьо гъуьч сохде.

Абрам Семенович *(сэхд сохдени дефтере)*: Эри е серсонигеш нечогъи жиге гьищдем. Чуь мибу имбуруз, Наташа, туь э чуь хьол дери?

Наташа: Согъбоши, зобу нисдуьм. Расди кор омбари.

Абрам Семенович: Гу гIэйбиревоз гуьре бисдогеш. Ненге э больнице э хотуриревоз мидефуьрсуьм. Хос мисохим (*хэндуьсдени)*.

Наташа: Ой, ишму гене э зарифетгьой хуьшдеревозит…

Абрам Семенович: Зарифет эричуь. Эки иму эждогьое мердгьо зенгьо де. Рэхгьой худоре иму нисе дануьсденим.

Эз дер куфденуьт. Диреморенуьт Зине ве Зерэхьигьо. Доренуьт дуь екире шолом.

Абрам Семенович: Чуь дуьлести овурди имшуре эки иму? Ченд хуьрметлуье кифлетгьои э шегьер. Ишмуш еки эз угьоит. Митьке школаре э медалевоз варасди…

Зине: Гоф иму э товун энуни. Худе мебуро бегьеме мерд бири. Эдем гуфдире: хоим эри туь е гуьзеле духдере. Хьовои нум ю. Бебе-дедешуре хуб шинохденуьм. Худо мебуро бэхд девлетменде кифлети, кукгьош нисди ишуре, туь э жигей эн угьо мибоши.

Оммо Митьке сенгъе хуно депичири: "Ме энжэгъ Хивите хосденуьм. Ненге мере зен герек нисди". Оммо эдее диренуьм лап гереки э гIуьмуьруь гуьре.

Чуь сохумге нисе дануьсденуьм.

Абрам Семенович: Э миллет иму гIэдоти и коргьо, э гоф бебе-деде денишире. Хуб нисд, хуб нисд. Омо иму е чоре миофим. У ночогини, нум гьисди вогосире фикир. Хуб мисохим .

Зэрэхьио: Эхи эз хэлгъ биёбурини. И больнице больницегьойгере хуно нисди. Хубе кор нисе ведиреморе .

Абрам Семенович *(э динжиревоз)*: Уш дузи.

(*Зине евошлей денорени э куьф халат эн Абрам Семенович е гъэм пуле):*

Иму гъисмет кифлет имуре э ишму дореним. Бовор сохденим дуз миёрит коре, чуьнки ишму лап дуьруьсде одоми хьисобит э гIэрей хэлгъ. Митькеш э имуревоз омори, э хьэети, э уревоз милиционери энжэгъ женг не ведиров. Митьке женгесуриш нисдиге, кидан, хьэз ниёв уре и кор. Омо э нечогъэ гофгьой эну меденишит, диревунит уре э палате, хос сохит, у варасуь энжэгъ гъисмет

эну Хьовои. Иму диеш согъбоши мигуим кор варасде, дуз бисдоге.

Абрам Семенович: Дие гоф зиеди, огол зенит уре.

Диреморенуьт милиционер ве Митьке.

Абрам Семенович: Гофе дураз не сохум. Туь, Митьке, дан: э ме егъин гуфдирет, ки туь эз торике шев терсире, бегьем нис хисире шев. Зарал нисди, хос мисохим, жунсогъи мивегордуним туьре, согъ мисохим мэгIэной туьре…

Митьке: Чуь? Терсиренуьм… Нисе хисиренуьм… Мере больнице герек нисди. Не хисирейме эз муьгьбети. Дур бошит эз ме, ме рэхь мере бурам.

Абрам Семенович: Дие меденишит. У имуре хуб мидануь. Наташа, зу сох укол. Берит ночогъэ э палате.

(*Шекуьл дегиш бире. Палатеи. Караватгьои. Э еки Митьке дегешди. Сифот ю сокити. Эдее гуфдире*):

"Чуьтам бегем? Хьовош раче духдери. Токи мере хубе одохлу бу. Э меревоз дуьл э дуьлевоз зию".

(*Диреморени Абрам Семенович. Шиновусдени гофгьой Митькере, юш гуфдирени*):

"Имогьой дануьсди балай ме тегььер коре. ГIэдот миллете хогьин сохде нибу, гереки э гоф деде денишире. Гьемме дуз миев. Дедей туь бэхдевере зени, туьре лап хосдени, не пул, не мол эри туь гъимиш нисе сохде.

Митьке *(э руьхьшендиревоз):* Бэхдевери ю ведини.

Абрам Семенович: Дедейтуьш э Хьоворевоз миёв э ки туь. *(Митьке денииширени э иловле. Чоресуьзи хурдени дермуре. Хисирени).*

Себэхимуни. Э ки Митьке оморени дедей ю ве холу.

Зине: "Чуьтами гьовой туь, хэлеф ме? Шев хисиренге пуьрсирем эз духдиргьо гьовой туьре. Серлей туь дорд нисе доре"?

Миттьке: Ме нечогъ нисдуьм. Туь э гужевоз эри ме эдее Хьоворе хосде. Гуфдирей туь бугу биренигьо песде песдеинеи. Де рэхь элелуьге нисди эри ме.

Зине: Муьрдум эз шори. И Митькей мени. Чуь раче гофгьо, чуь динжи гьечу гоф миё соху э жеендимире дедеревоз. Эри туь хуб не бисдоге, ме уре нихоюм, ме э у соймиши нисдуьм.

Зэрэхьио: Де шеним и гофгьоре. Ини Митьке екем дерму туь хури эри сокити дуьл туь.

(*Митьке хурдени дермуре*:) « Гьемме энтигъэи» (*хисирени).*

Зэрэхьио: Гуфдири э ме духдир дуь руз больнице бие веси. Э хунеш иму дерму гІэребир биё дим. Песде кем-кем дермуре кем мисохи, миварасуьни доре. Гьемме иму сохдеймо фикиргьо дуз миёв.

Зине: Эз ме гуьре деде нисди э гІуьлом.

Зэрэхьио: Туь чуьни деде. Тэхьное куклере гьимиш не сох-дей э хотур гІэдотгьой бебегьо. *(Рафденуьт).*

Дуьимун перде "Азади".

Э ки Митьке э гъирогъ каравот нуьшдени е ночогъ.

Митьке: Туь кини?

Ночогъ: Ме хэрум.

Митьке: Инжо чуь жигеи?

Ночогъ: Мигьмонхоне эри хэргьо.

Митьке: Чуь дузе гофи? Чуьтам не дирем ме хосиет, чигьрет дедеймере? Э ижире жиге мере э фурмундеиревоз овурди.

Ночогъ: Дие хэр мебош.

Гирощдени се руз. Хуней Зинеи.

Зине: (*Э хэгьергилигьой хуьшде)* Гьемме хьозури? Кейвони кор хуьщдере сохди? Сазандаргьооморет? Дие э кумеки худоре-

воз тамада сер гиригу. *(Диромörени Митьке).* Эз гьемме шоре руз э гІуьмуьрмени.

Митьке *(евош):* Сие руз. *(Сэхд)* Лап дузе гофи.

Перде.

Утогъ хунеи. Хьово эдее гІэиле ненуй-ненем сохде, хисунде.

Хьово: Имогой се мегьи куклей имуре.

Митьке: Косибле хьофд мегье эз деде хьэсуьл омори.

Хьово: Ненге худо мебуро жунсогъи ю лап хуби. Расди суьфде екем сугьрусдебу. Э Митьке, туь эз дуьли хосде мере? *(Митьке э хуьшде домунди. Нисе дануьсде, чуь гуюге).*

Хьово: Ме хьол туьре дануьсденуьм жогьоб не доригеш. Туь ночогъиш не бирей. Ненге ме э гъэрише мерд э шуьвер мирафдуьм? Гьемме тэхсиркор муьгьбет туьни э ки Хивит. Ечиш нибу, рузгьо мигирору туь уре э ер туьш ниери. Э меревоз хуте мибоши, хуби ве зобуниш э меревоз бэхш мисохи.

Митьке: Белки, туь дузи. Нисе дануьсденуьм. Екем фикир сохде гереки. Э ме гуфдирет, ки Хивит э шуьвер рафди э гІошире одоми э Москов. Туьре эз у хэбер нисди? Ишму, кидан, той екинит.

Хьово *(хэндуьсдени):* Шигъили у гофгьо. Хивит э хуне дери. Гуфдири: Митьке гъисметмени. Мере эз у бэгъэй шуьвер герек нисди.

Митьке *(шор бирени, песде э могъбулиревоз)*: Нэг1, ме имогьой кифлете, зене нишенуьм.

Хьово *(э келе шориревоз)*: Расди гофгьой туь? *(не сохде гузет э жогьоб ведироморени эз утогъ).*

Диреморонуьт Сиин ве Хэнче. Гъэл гирденуьт дуь екире.

Сиин: Чуьтами гьовой туь, хьовир? Эз больнице ве дургуне г1эруьси э хуьшде оморе?

Хэнче: Чуь фикир сохде эри эни коргьо? Иму э вэгIдой ю мидануьсдимге нигьишдим туьре э больнице эки гъэрише одомигьо дешенде. Э жун деде.

Митьке: Э, гьемише э гьер жиге зинде одомигьои. Мере э больнице екиш гъэйри не сохди. Дермуреш дие ние хурденуьм. Сер ме гуйге эдее темиз бире.

Сиин: Туь мере дануьсдени. Ме хэбербери е вэхдиш не сохдем. Оммо зентуь туьре нисе хосде. Уре пэхьникие ошнеи э шегьер. ГIэилиш эн туь нисди, эз у бири…

Митьке: О, Худо туь куьшди мере. Бошку, гоф миофум, эз и садан хилос мибошум. Токи Хивит эз ме дес не вегируь. (*Вегирденуьт куьрсигьо.*

Нуьщденуьт. Хьово диревундени шишей шороб ве закуске. Гьенжиренуьт кем-кем…)

Хэнче: Зурбои коргьой гIуьлом. И Хьоворе, и дедей туьре чуь герек бу гуж сохде э туь?

Митьке: Кидан, кидан. Бурайм э куче. Екем темизе эвир э нефесовоз кешим. Ме эз и хэбергьо эдее лол биренуьм.

Себэхьимуьн. Кучей шегьери. Дуь дори. Гирощденуьт одомигьо. Митьке поисде нежумусьде, эдее фикир сохде. Оморени раче зенине сес: "Митьке"! У бу Хивит.

Митьке: Туь чуьтами, хэгьерме?

Хивит: Зобу нисдуьм, согъ-саламет *(Оммо чаруьсдени э е лойге, гирисдени)*.

Митьке: Чуь? Туь гирисдени? Эз расдекиш мере те имогьоиш хосдени? Метерс, ме гьемме коргьоре дуз мисохум. Гьич э хэпертуьш мебугу. Муьхькем бош. Иму егъин э еки мибошим.

Гирощдени дуь орине. Митьке оморени э хуней Хивит. Вохурденуьт э еки.

Митьке: Хивит, жун ме, жигер ме. Гъуьч сохдем гьемме коргьоре. Дорем э дивун эрзо. Гьемме очугъ бисдо. Эхиркор ме

гуфдиренге, ки гIэил Хьово эз кеси, дивунчи дие гоф не сохд, кеши э когъоз гъул.

Нуьвуьсд: Тологъ. Имогьой ме азадлуьнуьм. Нум ночогъиш эз ме вегирде омо. Мибошу имуре мозоллуе кифлет.

Хивит *(э гIэрсоревоз)*: Муьгьбетме.

Митьке: Ме дарафдем э кор э е идоре. Жигеш вегирдем э общежитие. Эз хуней эну ализе дедей ме ведироморем. Чуькле гIэруьси дуь-се хьэрмэхьевоз ве миросгьоревоз мисохим. Хуней кифлети э общежитие мивегиним. Гемме дуз мибу.

Шохьонгум эну руз. Митьке э пушой дерьегь поисди.

Митьке: Чуь зурбои дуьнегь. Чуь лезетлуьни эвир эн азади. Бегем э больнице той мибу? Меш офдем мозол мере, Хивите. Дие уре нибу себеб эри гирисде. Ме уре субит мидуьм. Зинде гуж келеи. Э гьемме жигеш эдее борж рафде э гIэрей девлет ве бирори. Ме гьеммише э тараф бирори инсонгьоюм. Рэхь э пушой ме очугъи. Е эри эн у борж бие зию бегьеме мерд. Ненге чуьни, пул эз одоми зевери. НэгI, гьечуь ние бу!

П е р д е .

М Е Т Л Е Б Г Ь О Й
Ж О В О Н И

Возиренигьо сифотгьо:

Бен – 18-сале жовон
Герц – хьэрмэхь ю
Дибие – хьэрмэхь ю
Мелке – дедей Бен
Туьруьнж – жовоне духдер, той Бен
Расде фольчигьо – Темизи, Дуьруьсди, Гуьзели
Шефде фольчигьо – Мурдали, Дургуни, Беденишони

Екимуьн перде.

Бен вогощдени эз корхоне. Нуьщдени э куьрси эки гиргине шильхьон.

Дироморени Мелке.

Мелке: Чуь хэбери, кук ме? Жиге кортуь эз песой варасдеи школере суьфдеи руз чуьтам? Эз дуьли туьни небуге?

Бен: Эз суьфдеи руз визор оморем эз и кор. Бен биер у карастире, бен, кеш, эз у тел. Гье буйругъи!

Мелке: Чу сохде бие биев кук ме? Туь гьелем шегуьрди. Тоб ди, усдош мибоши. Михуни э сенигIэт хуьщде. Соводиш мивегири. Бошку гьемме кор э тегьери ю мибу, Чи э кинлеи, деки ху. Ме имишев э гьовилхуне э ки куьнде мирос иму бие бурам, эри хисиреш нием *(рафдени)*.

Бен: Чуьниге хэсде бирем. Эри чи декуьрдеш гъувот нисди. Лап хов де.

(*Норени сере э сер шильхьон, хисирени э гофгьоревоз: Песде чуьтам мибу, и*?)

Нимеетовуш бире. Диреморенуьт шефде фольчигьо, вежегьисденуьт э иловлей шильхьон хунденуьт мэгІни:

Мурдали: Ведремориге э черх.
Зурбое зиндегуни,
Тенг бисдоге эй туь рэхь,
Хьовире э дере мивенгени.
Токи эй туь бугу хуб,
Негируь дерд кес.
Кунбологъово мирав чун туп
Эри туь мибу хуш нефес.
Дургуни: Э гьер жиге хэре оф,
Эри фурмунде зуте,
Эри хьэз шенди гоф
– Ранг суьрхе мивини зерде.
Ше неогье-бугу пул.
Чендгъэдер воисд.
Гьеммише метлеб э дуьл
Сарф туь эй туь гьисд.
Беденишоне: Гу эз рач мейму-мейму
Эз бирач гу – жон
Гъошгьой ю чуьн тиркому
Мигиру фасон

Товуши эдей вогошде, фольчигьо вирихденуьт. Бен эз хов хэбер бире.

Бен: Хэндее хов ме дирем. Э чуь бовор сохум. Гьемме хунде гофгьо э ёрме хуб мунд, гье у мибу. Э жун дедейме! *(Диромоденуьт Герц ве Дибиё, доренуьт руз э хэйр бу).*

Э гъуьбет ишму э хэйрбу, чуьтами гьовошму? Шиновусдем ишму эеки дарафдет эри совод вегирде э техникум. Кидан, имогьой мере шоломиш нидит.

Герц: Руьхшенди месох дие. Песди иму бегем бироргилигьо нисдим. Эри хуним э е нефес гьерсейму мэгIни имуре.

Хунденуьт:

Чуь бисдогеш э гIуьлом
Иму мимуним эеки
Кумеки мидим э у тутем томом,
Пэхьни нибошим, чуьн туьлки.

Эри пое дуз ни э е сине хуним мэгIни «Дуразе рэхьи э пушо Хун иму нибу тиршов» *(Хэндуьсденуьт).*

Бен: Гереки э зиндегуни дильбош бире. Суьфдеи чи пули. Кире пул гьисдиге – уре хьуьрметиш мибу, девлетмишиш э хуне, э кифлет.

Герц: Иму мэхьтелим. Эз кеевоз туь эз гьемме чигьо пуле вихдей. Гьевел туь гуфдирембири, ке сервелуье метлебтуь гьисди рач гуьзел эри согъэ гIумуьр дуьлеш миди. Чуь дегиш бисдо э муьвэхьтуь и кутэхьэ вэхд?

Дибиё: Меш чуьниге нисе варасиренуьм, туь, Бен, э и гофгьоревоз гуйге е одомигеи.

Бен: НэгI, ме имогьой дузе рэхь офдем. Пул бисдоге, гуьзеле ме э ченди чиге мибу, Герц,

Дибиё: НэгI, иму рази нисдим, гофгьойтуь эз кеси, кидан эз садани.

Бен: Мизигьим-мивиним, ки дуз ведиромоге.

Дуьимуьн перде.

Хуней Бен дегиш бире. ГIошире чигьои. Ю нуьшди э сер нерме диван э тозе кастум вокурде. Э герден ю суьрхие зенжили, э дес ю энгуьшдери э келе жовоилевои, суьрхине сэгIэт э браслетовевоз. Эдее коньяк хурде э гъэнфитевоз.

Бен: Ини ме расирем э метлебгьойме, дие чуьниге шори нисди э дуьлме. Эри чуь бу?

(Дироморени Туьруьнж).

Туьруьнж: Руз ишму э хэйр бу, холей Милко э хуне де? Дедеймере гуллугъи э ки эну, эдее огол зере э хунейме.

Бен: Чуь гуьзеле духдери туь, чуьтами нум туь. *(Туьруьнж гуфдирени, сифот ю екем гъирмизи бире эз гIэйб).*

Бен: Элле, туь лап гIэйбкешики. Гу метлеб туьре чуьжире булши, пойвоку, суьрхине гуьлбогъ туьре восисдени – гьеммере миофум эри туь.

Туьруьнж: Ишму чуь гуфдиренит э ме. Ме ишмуре нисе шинохденуьм, суьфдеи гиле дирем. Песде мере чигьой кес эйчуьни?

Бен: Бебевой! И чуь келегедини? *(Бен хундени мэгIни):*

Э пушой суьрх ниветови
Лап бисдоригеш гуьзел
Дуьлестгьоре фурмуш сох, у хови
Э пушой девлет мипои мэхьтел .
Э жовоне духдер
Диро э киме воку дер
Миваравунум эз пой э сер,
Эз гьемме мибоши зевер.

Туьруьнж: (Туьруьнж жугьоб дорени э мэгIгни хуьшдеревоз):

Пул – хокоруни, суьрх – мурдали
Эз гьемме зобуни эри койли
Е теке пулме бисдоге темиз
Нибошум гьич ме эз кес гIожиз .

Туьруьнж рафдени.

Бен: Иму гьелем миденишим чуь зевериге: пул ненге дуьруьсди?

Дироморени Мелке.

Бен: Э ки туь е гуьзеле духдер оморебу, нум ю Туьруьнжи. Дедешу туьре огол зери.

Мелке: Эри? Бурам зу.

Бен: ТэгIди месох, шинов мере: ме э той зен хосде бирем. И духдер лап зу дуьлмере берди. Михогьи эриме уре.

Мелке: Иму э ижире вэгIдоим – и духдериш бие эз дуьли рази бу эри э шуьвер рафде. Кидан, миденишуьм.

Бен: Э инжо эри денишире вэхд нисди. Дуьлме эдее сухде. Е гъэм суьрхе хэржи мисохум, энжэгъ Туьруьнж бошу эн ме.

Мелке: Мере воисдебу пуьрсире и суьрх девлет эзже омори э хунейме? Э дуьруьсде жофоревоз э е-дуь сал ингъэдер пул нивегини, негуи э меш жигей девлеттуьре.

Бен: Эри девлетменд бире эгъуьл гереки деде. Туь гу гуллугъ мере мисохи, воисдени туьре гIэруьсе овурде эри офдуме куктуь?

Мелке: Мисохум чуь эз десме веромоге.

Бен нехэбереки вехуьшдени, у нисе дире кей дер вокурде оморе ве э утогъ евошлей дироморени Герц ве Дибиё.

Бен: (хундени)

Туь эже рафдей духдер
Сермере сохдей туь гиж
Мизигьисдим тевесер
Мибисдо эгъуьлме тиж
Нидануьм хунде туьсуьз
Омори сие думон
Гьечуь вешенденуьт туз
Корсохгьойму э хьэрмон
Гуйге куьнди туь Туьруьнж
Оммо дури вилеет
Ини поисдем заруьнж
Месох мере гьечу бед

Гьисдуьм эритуь хьозур
Согъэ догъэ векенде
Оммо мимуни туь дур
Э пушой Худо-бенде

Герц: Чуь раче мэгІнини, туь бегьем шогьир бирей, Бен-хьовир. Гуйге не бири и салгьо кейки туь э посой пул, суьрх видовусде, имуреш куьнде хьовиргьойтуьре фурмуш сохдей. Чуьтам бири и дегиши?

Дибиё: Гу иму очугъ сур коре белки миданим эри туь кумек бире.

Бен: О кугьне хьэрмэгьойме, дуь сал недирем ишмуре, коргьой гъонунсуьзе алвере сохдем. Эже бирит, чуь сохдейт э зиндегуни?

Дибиё: Иму имогьой совод вегуьрдейм диеш эже совод эрии вегирде заочно хунде. Э кориш дерим вокурденим хубе дузе рэхгьо э шегьер. Гьисди имуре хэгьергилиош, э вэгІдою гІэруьсиш мисохим. Туь чуьтами?

Бен: Девлет бири мере. Рази эз Худо, оммо дуьл динж нисди, эдее тенги кешире. Эри чуьни бу и кор?

Герц: Туь ошугъ бирей. Гьелбетте дуьл жогьобе муьгьбет воисде. Те туь духдере нихои эри туь, динж нимуни. Кини и гуьзел, нигуи э иму?

Бен: Нум ю Туьруьнжи. Балай ю балай марале хунои, чумгьою дуь жовоили, белки ишму уре шинохденит?

Дибиё: Эри, шинохденим. Обурлуье духдери, уре гъэйри сохде келе гІовуни, гьечуь у динжи, рэхьмедуьли, саламети. Евош бош Бен, гъэлет месох.

Бен: Э жун Худо зобуни е тильтеш нисохум э у марал догъи. Туь нисе дире бегем гьовой мере? Мивиним екире имогьой э гьер куьне руз дусдире тозе мисохим.

Герц: Э сер дуь чум ме.

Дибиё: Эз дуьлимеш гьисди и гофтуь.

Сеимуьн перде

Утогъ Бени. Бен нуьшди э куьрси э пушой гиргинее шилхьон. Сер ю э шилхьони, лап лугъонд хисири. Диромоpенуьт 3 расде фолчигьо. Вежегьесденуьт э иловлей шилхьон, хунденуьт гьерки э нубот хуьшде мэгIни:

Темизи:

Э десгьо-пойгьо хьовир,
Дуьлтуь биё бу темиз,
Ниетгьоре месох вир
Месох ёртуьре гIожиз.
Чуьни суьрх? Тикей гьову
Чуьни пул? Тикей когъоз
Гисне бире ниведову
Одоми, не хуру сиб е гъоз.

Дуьруьсди:

Хэлгъэ сох бирор хьурмет
Десе ди э косибгьош
Келегед тэгъиемет
Бисдо инсон – нибу хош.
Биё сохи туь зэхьмет
Э тойгьой туь тен-бе-тен
Гьемме мигую рэхьмет
Э хурде ширтуь раче Бен.

Гуьзели:

Туьре лап хосди Туьруьнж
Оммо нисе бирмунде
Согъэ руз нуьшди э куьнж
Эри бологьойтуь гирисде
Воку кугьне парталгьо
Бош очугъ гьевелине
Э ёр биёр рафдигьо салгьо
Туь инсони э сегьне

Э товушевоз фолчигьо вирихденуьт.
Бен хэбер бирени. Гьовой ю дегиши.

Бен: Гьеммере гьезечуь мисохум эзимбэгъдо те песини руз.

Векендени гIошире энгуьшдерире эз дес, шендени э пенжере, ведарефдени эз хуне. Вогощдени шохьонгум. Э хуне дери Мелке.

Мелке: Э чуь хьол дери туь, куклейме? Ме эхи жуьр-бежуьре гофгьо шиновусдем.

Бен: Рафдем эки Келе Нумаз эже гIонигьо кура биренуьт. Гьемме суьрхгьо-пулгьоймуре бэхширем э косибгьо. У мурдале девлети, э шефтиревоз гъэзенж сохдем. Вокурдем куьгьне, оммо э хьэрекеттуьревоз темизе парталгьо, рафдем эки Туьрунж. Э гужевоз, э хоширевоз дуз бирем э кифлетюревоз, чуьнки угьоре хуб шинохденуьт. У гирисди чуьнки ченд сал э ме денишири. Себэхь эдей ведироморенуьм э корхоне, гьеммере эз сер бощден сер мигируьм. Кумеки мисохум дуьруьсл, темиз э туь гIэзизе деде. Туь омбар ветовусдей эз хэре коргьойме.

Мелке: Эз меш шоре одоми нисди имогьой э дуьнегь, бовор сохденуьм э гоф туь, чуьтам э гоф Худо боворини.

Диромореньт Туьруьнж, Герц, Дибиё – гьеммееки хунденуьт мэгIни:

Рафде э раче асму
Келе сие думон
Шор бирейм иму
Ведироморе эз и зиндон
Тевесер зие Туьруьнж ве Бен
Эришу дуьгу товуш чуьшме
Зиндегуни мибу гуйге челенд
МэгIни михуним туь не ме.

П е р д е .

довгIой кифлети

Пьеса эз се се перде э пестеинеревоз

Возирегорьгьо:

Шолум – колхозник
Гуьли – зению
Пинхас – кук ишу
Алхаз – заведующий эн омбор шороби
Марго – духдер ишу
Ирмигьо – чойчи
Салман – милиционер
Серфит – дедей эн Гуьли

Суьфдеи перде.

Хуней эн Шолуми. Гуьли нуьшди э кресло, эдее журуб бофде. Э зерверсерию сэгIэти. Сес эн сэгIэт оморенге, Гуьли сер гирдени эри гоф сохде.

Гуьли: СэгIэт шеш эдее бире. Шев-нимешеви, оммо жегьендемие шуьвер элемиш веди нисди. Кидан, эжеиге. Дануьсденуьм, оморенге: "Эле, чендгъэде кор мисоху е одоми. Хасде бисдорумки". Эле, гьеммею дургуни. Э бист сал иму зе ве шуьвер биреймо, е расте гофле не шиновусдем ме эз у гьелем. Кидан, э песой чуь кор, луьтие гъуллугъой хуьщде рафдиге. Эже мибугеш ме хуьщдениме хуб дануьсденуьм – эри хурдегьо, гешдегьо. *(Сохдени эз*

зугьун Шолум): "Бегьем хэсде бисдорумки, е минутлеш е согъэ руз не нуьщдем. Мимунд бегем те имогьоиш колхоз иму, чуь менигьо нуьгь-дегь доне семе нибисдоге."

Дие Гуьли гоф нисе гуфдире. Эз у лойгей дер оморенуьт, веди биренуьт Шолум ве Алхаз. Поисдет эки дер, эдее гоф сохденуьт. Гуьлире эз угьо гьич хэбериш нисди.

Шолум: Гуйге э гъэземет эдее фирсоренуьт мере. Поиш нисе рафде.

Алхаз: *(Э руьхшендиревоз)*: Ме эхи нисе варасиренуьм и гофтуьре. Бегем эри одоми хунею гьич э жигей гъэземет бирени?

Шолум: Туь эз коминжо, эз коми логь гоф сохде? Ижире беде зен туьреш мибисдоге, лап хуб миварасири туь гофгьоймере, э кес руьхшендиш ни сохди. Езугъ нисди э чуьмени мерд? Э и зомонгьо чуькле гIэилгьойш дануьсденуьт, ки бире сэхьиб эн хуне – гIожизе мерд енебуге беде зен. Оммо мере екем чуьниге тешне бири – туь мере шиновусдени? Бебейтуь муно гьич тоб дореш нисе дануьсденуьм.

Алхаз: Ме и жиро гофтуьре гьемише шиновусдеш мишиновум, хуб варасиреш миварасуьм, э туьревоз э ижире игърол эри садсалиш разинуьм. Кеш дие зуте э омбор колхози, ме хубе шоробиш пэхьни сохдем эри гьердуьйму, хуьшге жэгIиш гьисди мере.

Шолум: Эри эну пусире омбор шоробитуь мэхьтел бирем мунде ме бегем? Мехэндуьн мере, хуьщденитуьреш э неогъие гофевоз биёбур месох. Мигуфдириге, бие бурайм э ресторан, гофиге мибисдо. Белки рафдеш мирафдуьмге э туьревоз, туь хубе жиро михосдиге эз ме.

Алхаз: Ресторан эри чуьни туьре? Мере гьисдигьо сие шороб э сад ресторан миверзуь. Хурдиге эзу шороб ей пейле, эзечи мидани, гуйге тозеден эз деде бирей, енебуге э е гIуьломиге гирошдей.

Шолум: Э у гIуьлом дуьшмегьойтуь гироро. Бошку, мегу дие, неогъие силис несохим. Гоф мердире бие сохим гьердуьйму. Хар мебош, лап хосденуьм эз туь. *(Э ниетевоз)*. Гоф хурде ве

гьенжире нисди. Зобуне шоробиш доге туьре э ресторан, е сес эни гоф "ресторан" миверзуьки э гьеммей шоробгьо э омбортуь деригьо. У лап келе культуреи. Ту, эйме эзечуь оморени, чуьниге гоф "культура" нисе варасире. Туьре э ресторан дорени жиге, эже дуьлтуьре воисдге, хьэз омоге. Гирдени туьре э ресторан э жигей падшогь. Чуь воисдени, вих эри хурде, эри кейф сохдейтуь. Музикиш туьре воисдге, е семонети мишени эри зерегорчигьо, эритуь жир-бежире гьовогьо ве мэгIнигьо мизенуь, михуну.

Шолум поисдени, чумгьоюш те ниме сэхди, жендеке э е жиге жумундени, гуйге эдее вежеисде. Бироргилию денишири эу лап иронически. Э гъэд хуне сес эн телефон зенг зере эдее оморе. Гуьли оморени эки телефон куьнд эри жогьоб доре.

Гуьли: Руз туь эхэйрбу, дедей. Чуь сохде? Дур гердо, гисне не мундей? Ме э хуне тэхьноюм. Жегьендемие шуьверме те имогьоиш эз гешдегьой хуьшде не омори, меш дуьлпесоюм эхи. Кидан, эжеиге, бегем у э и иму зигьисденимгьо салгьо э ме е дузе гоф семе гуфдири? Гьерчуь бисдо шиновусдиге э сереботию, эри ме зенг мисохи. Чуьтам г1оси небошум э ужире бедхьисобе коргьоюревоз? Эхи эз хурде ве гешде бэгъэй уре дие ечиш нисе воисде э гIуьлом. Ечиш нибу, ме эри эну е хубе кор мисохум, биебуриш мибу эз десме э гIэрей эн хэлгъ-жэгIмет иму. Бошку, дедей, туь гIосиш, гъэйриш мебош эз ме, э коргьой эн кифлет мешет мебош.

Норени э гъэгьревоз трубкере. Дарафдени э дорну хуне, ведиш нисе бире. Э у лой дер хьэрмэхьгьо эгене э мэслэхьэт деруьт.

Алхаз: Туь лап модни одоми бире-бебей. Ме и хосиет-гьойтуьре суьфдеден эдем дире. Ше у небирение ниетгьоре. Ебо туьре унгъэдер пулиш нисди. Дубореминжи, зентуь туьре гьич

миилуь рафде э у "культурни" жиге, э у "современни" жиге рэхь-эти вегирде?

Шолум: Эз зе ки пуьрсире? Песде у дануьсдеш эзже мида-нуь? Белки туь хэбербери мисохи, куьгьне дусдтуьре мифурухи. О, бирорме, мере лап воисдени е гиле семе эз дули э ресторан гешде, кейф вегирде, е хэйли пулиш шенде , хэржи сохде. Чуьтам иму фурмуним зере? Э хуне, расди, пул дери. И перигьо согъ эриме ечиш не гьишде, овурдум, дорум э Гуьли гьемме пуле, чэндгъэдер гъэзенж сохде дануьсдемге э кор. Эри дегь гиле э ресторан рафде вес мисохд у пул. Туь бигьо кумеки сохи э ме, жегьендемие зенмере эри фурмунде. НэгI, божехьэт, эрчуь бисто ведиров. Туь чуь гуфдире, зенме и зенгьой хэлгъэ хуно харле мибистоге, дердигьой ме чуь бу. У эхи бегьеме садани, уре эри фурмунде сад профессор гереки.

Алхаз: Туь эз профессор кеми бегем? Ой, фэгъир!

Шолум *(етте гъэйрире бире хуно)*: Туь эгене руьхшенди сохде?

Алхаз: Хэсбошолум! Э туьчуни дананде ки мидануь хандуьс-те?

Шолум *(э хуьршевоз)*: Туь мере хар хьисоб сохдениге, дие чуьжире хьэрмэхь мибу мере эз туь?

Алхаз: Бошку, э туьревоз мэхсереш сохде нисе бире эхи. Гу гофтуьре, туь те имогьой бие хуб дани, ме э туьревоз гьемише рази мибошум, эже гуфдиригеш мирайм эеки. Лап эзу садане зентуьш нитерсуьм. *(Э у лойге)*. Худо мееро, у гофмере шино-вусдге, песде коргьойме варасди, омун эн Гуьли киреи. *(Сэхд)* Гьич ме эз зен нэгI-о, эз е беде мердиш терсирем, дузире гу, туь мунош? Эз ме олхоин бош!

Шолум: Хуби. Весси. Имогьой эдем дире, туь лап бегьеме хьэрмэхьи. Гуш вени э инжо. Туь мирай э хуне, партале дегиш мисохи. Мивокуни сие кастумеш, сипре шеиш, галстукиш егъин э герден бие вебу, э пой миовокуни модни туфлигьо э тенге, дуразе винилеревоз. Песде мией экиме. Дуз мидирой э хуне. Ме те туь оморе зере хар мисохум мидейлуьм. Оммо дениш, у эз туь

гьерчуь бисдо пуьрсиге, зиедие гоф месох, токи жогьоб миди э гьемме гофгьойю эри-эри, ненге иму э вихьтей Гуьли ни ведиройм. Варасири? Бура!

Алхаз сере жумунде-жумунде рафдени. Шолум диреморени э хуне. Сес вокурде оморигьо дере шиновусденге, Гуьли ведироморени эз дорну хуне. Эдей вокурде герме жакет. Шуьвере диренге, поисдени э жигей хуьшде .

Шолум: Хэйр гердо, ой, зе. Туь имэхьэли эже рафде? Белки туьре тозе ошне бири, белки туь эз ме визор оморей?

Гуьли: Эле, дургуне зугьун эни пуче мерд бура гердо эи зуригьо. Бегем туьре элем гьинориш гьисди э меревоз э бэхьс, э хьуьжет эри дироморе? Шев-нимешев э хуне коми жегьендемие шуьвер оморе. Ме гьечуь дануьсдуьм туь эхирки э зир мошин офдорей-дарафдей не ведиреморорени, е ненге туьре э кордеревоз гъучигьо зери-куьщде, мере, и езугъэ серлеймере эз есири зентуь биреи хилос сохдет. У кор мибисдоге, дердигьойме чуь бу, екем ширини эз туь чуьни шуьвер хэвлет биреире микануьсдуьм.

Шолум: Пой е мунут. Туь вэгIдо эри жогьоб дореш нисе ищдеки…

Гуьли: Э гофгьойтуь ки бовор мисоху. Ебо гьеммейтуь дургуни. Бегем ме туьре ченд бо э дургуни не гирдем?

Шолум: НэгI, имогьой ме эдем дегиш бире. Туь мере, чутам имогьой хэлгъ гуфдирениге, перевоспитать сохдей.

Гуьли: Тозе гофиш офдени гьемише. Э туь беде зе миесд офдоре э жигейме, песде туь гъэдуьр чуьмени одомире микануьсди. Бошку, гу гоф тьуре.

Шолум: Гьемишеинере хуно, зу себэхьмунде э кор рафдуьм. Эри бегеьм нефес кешире мере гьич минкин небисто э согъэ руз.

Гуьли: Эле, и куьгьне гофлегьойтьуники. Э серeботи жофой игидитуь ме лап омбар эз и хэлгъ шегьериму шиновусдем. Еки мугу: Шолум имбуруз нимей руз кори э зир эн дор гъэйсии хисири домунде. Э пушой коре вaрacте, э хуне рафде иму уре э

гужевоз хэбер сохдим. Унигейгегьош диеш э гIэтош ругъэ декирдуьт: Ужире тембеле гьелем хори недири.

Шолум: Туь э гофгьой кес бовор сохдени, э гофме нэгI. Дие чуь мундебу эри фэгъире серме, зен чуьмени жофолуье мердиш эзечуь, эз кес зобу бие бу э меревоз. Эй, хэре зе, угьо – зобуне зугьунгьо, эз бэхили лов сохденуьт ужире дургуне сесгьо, ме не туьни дуь э зеки жейле бошим гуфдире. Туь бегем нисе дануьсде, мере эхир эни мегь эдее орден доре эри жофой игиди. Туь шиновусди: орден. Эзечуь э хэлгъиш мигуи.

Гуьли: Туьре орден дорениге, угьониге гьемме, лап тембелгьош, игидой жофо бие бу ки.

Шолум: Чуьтам гуюм э туь дие, туь эме эгенеш бовор нисе сохде ечи. Эз Алхаз мипуьрси, У экиму эдее оморе шохьонгум.

Гуьли: Куьгьне хьэрмэхьтуь. Уш эз туь нидемуну дие, уш туьре хуно пуче люти, хэре пиенискеи дие. Эзу зиёдте бироргили ниофи ту.

Шолум: Кини пиениске? Алхаз? Уре хуно миесд бире гьеммей мердгьой эн шегьер иму. Туь чуь гуфдире. Бегем э туь екиш не гуфдири, Алхазе хэлгъ эдее вихде, норе э жигей куьгьне председатель колхоз иму?

Гуьли: *(гуйге э хуьшдеревоз)* Ингэдер дургу э ме бедхьисобе шуьвермеш нигую-о! Белки дузи гьеммей эни хэбергьою?

Шолум *(дирени, зен ю эдее бовор сохде, гуфдирени диеш сэхд):* Имогьой туьш мидани, чуьжире суьрхине шуьвер офдориге э туь. Ой, зе, туь лап мозоллу бирей эз деде. Коргьой эн кукимуш хуби.

Гуьли: Эле, дие эри чуь нисе гуфдире. Когъоз омори эз Пинхас?

Шолум: НэгI, когъоз не оморигеш, туь дануьсдени, у эз институт эз е-дуь рузиге э каникулгьо биёв. Оммо имбуруз ме е хэйли гоф сохдем э келеи энуревоз, э профессоровоз.

Гуьли: Туь чуь гуфдире…

Шолум: Эз туь лап разини, чуьнки эз сифот ве буй-бала у э туь ухшеше зере, зурбо рачи доре омори куктуьре.

Гуьли: Пой-о! У мере кей дири, эри ужире гоф сохде экитуь?

Шолум: *(Екем домунде э хуьшде)*: НэгI, ме гуфдирем э у… Мугу, эгъуьлмендиш гьисди куктуь, эз сифотиш рач веди бире. Песде ме мугум, гуйге сирот эн зенмени. Уш гуфди: Зенишму эу рачи кук ю гьисдиге, зиедте герекиш нисди.

Гуьли: Песде эйчуь огол не зери уре э хунейму, гъуногъ-лугъи семе мисохдим уре э хотур куклейму.

Шолум: Туь чуь хунде, огол низенуь? Оммо у жогьоб до: Имишев эриме келегьой эн шегьер банкет сохденинуьт, воисдени мере мивини э у вэхд э ресторан. Екем минуьшим, меслэхьэт мисохим э сереботи зиндегуни.

Гуьли: Зиндегуни эйчуьни ишмуре? Эз товней хундеи Пин-хаслейме гоф сох. ГIэиле неогъ э сер дорд доренигьо киниггьо-ревоз инжимиш несоху.

Шолум: Имогьой гьемме жиро гофгьо бигьо соху дие, нуьш-деки э ижире келе высокообразованни одомиревоз.

Гуьли: Эй-вой, серме эдее черх зере. Ме гьесэ1эт гиже хуно-юм. Э и руз биригьо мере шори, ме эз туь э бист салиш не дирем… Эле ме чуь хунденуьм. Туьре пулиш кидан нисдиге. Гу, зу бош, ченгъэдер герекиге. Кем токи небу, ужире одомире бе-гьем гъуногъ сохде бегем зарафети, уре иму э хотур кукиму э жигей падшогь бие гирим. Гу зу, пенжо монет весси?

Шолум *(э тэхьдиревоз)* Гьелбетте веси, омбариш гьисди. *(Песде екем пешму бирере хуно).* Кемиш бисдоге, чуьтам веги-нуьм эз туь унгъэдер пуле, у эхи эри гъуллугъгьой хуне гереки.

Гуьли: И чуь гофгьои туь гуфдирени? Пул эз е логь оморени, эз е лойге хэржи бире, гIов не чой рихденигьоре хуно *(Вегирдени э дес кошелек).* Ини хьофдот монет, гъимиш месох, ненге эз хэл-гъиш гIэйби, мигую, эри теке куклеймуш зиедие терсиреним хэр-жи сохде…

Шолум: Имогьой, эз имбэгъдо гьижире гоф екиш эз лэгIэ ниведешенуь *(пэхьни сохдени пуле э куьф).* Дуьлпесо мебош, хьи-соб сох эри туь, ме имишев и пуле э жигей хок мишенуьм э рес-торан. У куьгьне метлеб мени.

Гуьли: Чуьни куьгьне метлеб туь, ме ахи не варасируьм?

Шолум: *(Э хуьшде дироморе одомире хуно, екем э терсевоз)*: Келе метлебмени э келеи эн кукевоз екем нуьшде, суьгьбет сохде.

Гуьли: А-а-а! Гьербегьел эзечуь гу дие.

Диромoрени Алхаз.

Гуьли *(э шориревоз)*: О, Алхаз! Чуь хубчи туь оморей. Эз кукме шоре хэбер овурди е келе, хуьрметлуье мерд хьуькуьмети, профессор, юре хунденигьо, тербие доренигьо. Шолум э туь гуфдири?

Алхаз *(евошлей, тэг1ди не сохде, мугъоет бирере хуно):* Эри.

Гуьли: Чуьтам гуфдири? Эри? Ха-ха-ха, туь хубе зарафетчини, бегьем луьтие одомини! Кей миест гуфьдире Шолум э туь и гофе, ечи у гьейсэгIэт, эз кор оморенге вохурди э у одоми. Туь мэхсере сохде?

Алхаз: Эри.

Гуьли: Туь эхи геймиши. Бегем туь эдее домор бире? Иричке, хэгергилимере тологъ доре, тозе зере э хуне овурде?

Алхаз: Эри.

Гуьли: Элле, веси, лап эзечуь мехэндун мере, ненге гьейсэгIэт эз хэнде суьст мибошум миофдонум… Туь бегем зугьун бебегьоре фурмуш сохдей, эз эри бэгъэй э ёртуь дие гоф не домунди?

Алхаз: Эри.

Гуьли *(Тоб не доре, сэхд, эз гьеммей дуьл хуьшде хэндуьсдени, гофиш э гужевоз ведироморе эз лэгIэю):* Элле, веси, минет эдем сохде, дие мехэндуьн мере, ненге шугъэммеш эдее эз гуж хэнде дорд доре. Э туь гIэтош ве, туь кефсуьзи?

Алхаз: Эри.

Гуьли: Чуь бири ире? Мере э хэндеревоз микуьшуь имбуруз. Ой, Шолум, туь семе гу э хьэрмэхьтуь гьерчуь бисдо, поюн уре, туьре неогъи муьрдейме нисе воисдеге.

Шолум: У имбуруз эз шори пиёни, ме э туь бегем не гуфдирем, уре эдей э жигей председатель колхоз эниму норе? Песде у руз пишнеи е кило морожни хурди. Бугъозию кидан эдей дорд доре.

Гуьли: Эле, ме совсим фурмуш сохдем. Амбарак бу, Алхаз, и кор бегьем биренге, туь бие е хубе компания сохи.

Алхаз: Чуьтам? *(Денииирени э лой Шолум, гуфдирени зури-зури):* Эри.

Шолум: Бошку, э зе, варас бура и силисе. Туь имуре дие неогъ медеил э инжо. У мерд, профессор, Худо мебурро, гуфдиренигьо миденишуь мипою э иму, гIэйби.

Гуьли: Бурайт-бурайт, Алхазиш биевгу э туьревоз, кумеки сощу э туь, у эз туь амбарте дануьсде раче жирогьо гофсохдере, екем э мерде зарафетгьой хуьшдеревоз михэндуьнуь… Туь, Алхаз, компресс спирти бие вени песде э бугъоз. Екем эрегъиш хурдиге э ресторан, эри туь кумеки мибу. Михури? Екем заралиш бисдоге э нехой жунтуь, э хотур кукиму эз дуьли сугьбет сох э у профессоровоз…

Алхаз: Эри, коми хар нихуру…

Шолум буррани гоф юре, эз гъул ю гирде, ведиромоpенуьт э куче. Гуьли э шоре сифотевоз нуьшдени эгене эри бофде. Э песой дер.

Шолум: Туь бегем чешмиш бирей? Чуь хундебири туь? Екемлей мундебу эри зенме биней эни коре варасире, метлебгьоймуре данусьде.

Алхаз: Туь гьищдей мере дие. Бегем туь не гуфдири э гьеммей гофгьой эн зентуь э е гофлеревоз "эри" жогьоб доре?

Шолум: Песини гофгьоре чуьтам ведешенди эз лэгёэйтуь, э лэгIэйтуь эрегъи ве шороб дараво согъ гIуьмуьртуь.

Алахаз: Еборeминжи, ки тоб мидуь э жигейме, эз ю гуфдиге эрэгъи ху. Дуьминжи ме гъогъ бисдорум мунд, зентуьре гьезечуь диренге. Туь чуьтам дануьсдей уре фурмунде: Бовориш не сох-

дум э чумгьо ве гушгьойме. У Гуьлини эз ме гуфдиригьо: Эрэгъи ху!

Шолум *(Э келегедиревоз)*: Туь мугу ме э вихтей зенме ведироморе нидануьм. Имогьой офдо э пушо, имуре вэгIдо нисди. Э рэхь гьеммере ихдилот мисохум. Туь э меревои. Эз екиш метерс.

Рафденуьт. Э гъэд хуне Гуьли эгене шендени бофдере. Ведироморени э пушой сегьне. Денишірени э томошечигьо э ниетевоз.

Гуьли: Э ме е фолчи э салгьой гIэилиме бурмунди, чуьжире гъисмет биренини мере. Суьфдеден гуфдиребу у – шуьвертуь туь-ре лап инжимиш мисоху. Оммо миёв е руз у пиёнискеире ве гешдеире мишенуь, туьреш, гIэилтуьреш мозоллу мисоху. Имбу-руз эдем дире: лап дуз ведиромори у гофгьой эн пире фолчи. Ижире шори мере гьич не бири. Мере гьейсэгIэт воисдени эз дорун дуьлме хэндуьсде, шори сохде. Милануьсдумге, мэгIниш михундум. Оммо Шолум эи зуригьо нивогошду. Эки гуюм шори-мере, эхи дуьлме э тэхьнои эдее пара бире, эзечуь пури у эзи келе мозол, коргьой азизе кукме хуб биреи. Огол мизенуьм хэгьерги-лимере, Иричкере, биёвгу екем нуьшуьгу эки ме , эз шориме екем э ю расуь.

Гуьли вегирдени телефонни трубкере.

Гуьли: Иричке, туьни? Чуь сохде? Э Алхаз денишірей? У имишев э хуне дир миёв, э Шолумевоз э еки э герекие гъуллугъ фуьрсорем уре. Веги Маргоре, биейт нуьшим, е пейле чой хурим, суьгьбет сохим. Мере шоре хэбергьои, э тэхьнои гъэрол гирде нисе дануьсденуьм. Бошку, денишірем э ишму.

Оморени сес дере куфде.

Гуьли: Эй, кини у? Диройт, вокурдеи.

Дироморени Серфит.

Гуьли: Чуь хуб бисдо, туь омори, дедей. Гирор нуьш, е пейле чой ху э меревоз. *(Норени пейлегторе, овурдени чойникеш. Нуьшдуьт).*

Серфит: Гьелеш нисе омори э хуне нелоигъэ шуьвертуь? Ме гьемише не гуфдтирем эз туь, эзу келей хуне, бегьеме сэхьиб эритуь ве гІэилгьойтуь нибу? Бедмозол сохди туьреш, мереш э туьревоз. Ме ченд бо не гуфдирем э туь, небу бурай э у э шуьвер, ники нивиним эзу, зугьунмеш эз хьэрой вомундебу. Суьрхине домор бу туьре, юш келе одоми: икспидитор-туваровед.

Оммо туь тэгІэле хуно е гофе гирдебири мунде *(сохдени эз зугьун духдер ю):* нэгІ-о, ме эз Шолум бэгъэй екиреш нисе хосденуьм. Туьре мозол биреиме нисе воисденге, э тэхьнои мимунум, оммо эз у бэгъэй ме екиреш нисе хосденуьм.

Гуьли: Туь неогъире гофгьоре ше, дедей. Ме имбуруз лап гъэдерсуьз мозоллунуьм, у мозоле мере Шолум дори.

Серфит: Элле, и харе духдерме чуь хунде? Туь нимсэгІэт пушо бегем нифри не сохдей уре э телефон? Чуь келе дегиши бири э зиндегуни туь енебуге гьовой согъэ одоми эзечуь, чуьтам дор эз зарб эн кулок, биё гьелбегьел дегиш бу, сипире э сие чарундере хуно.

Гуьли: ГьейсэгІэт Иричке хэгьергилиме, зен Алхаз, мидиров, эри гьердуьшму очугъ мисохум е энтигъэе хэбере. Ини угьош.

Дироморени Иричке э Маргоревоз .

Иричке: Шохьонгум ишму э хэйрбу. Холей Серфит, хьолтуь чуьтами, ме туьре хэйли мэхьэл не дирем.

Серфит: Гьемме хуби, духдерме. Э Гуьли, дуьлме лов бисдо ахи, гу бура, чуь тозе кор омори э сертуь? Мере диеш дуьлпесо месох!

Гуьли: Бошку, нуьшит гьемме гІэзизе гъуногъгьо. Чой хур-де-хурде, хуб гуш венит мере. Элле, Иричке, эз ёрме ведараф-

дебуки – амбарек бу, шуьвертуь эдее келе одоми бире. Дие ишму куьгьне дусдиреш, кидан, хьисоб нигирит, э имуревоз оморе-рафдеш ни сохит.

Иричке *(мэхьтел бире):* Ме ечиш нисе дануьсденуьм, хэйр гердо.

Гуьли: Элле, Алхазлейтуь лап гIэйбкеши-ки, э туьш бегем не гуфдири, шоре хэбер не дори? Гьечуьниге шиновит: у эдее председатель колхоз бире…

Иричке: Нибугьо кори-о. Ки мидуь уре ижире гурунде кор, ки э ю бовор мисоху? Туь эме руьхшенди сохде? Хэлгъэ семе механдун!

Гуьли: НэгI, ме дуз гуфдиренуьм, егъиниш дануьсденуьм. Эме Шолум овурди и шоре хэбере.

Иричке: Туьш бовор сохдей рафде. Бегем туь имбуруз эз деде бирей, зарафет энуре не варасирей?

Гуьли: Э жун дедейме, у зарафатсуьз гоф сохди э меревоз.

Серфит: Э нумме шовгIо сохдейге, дургу нисди, гьеме расде гофи.

Гуьли: Элем ме гьеммере не гуфдирем э ишму. Шолумлеймере эри жофой игиди эдее орден доре.

Серфит: Ме гьемише гуфдирем э туь, Шолум хубе мерди. Уре хуно миесд бире гьемме доморгьой эн хосдогоргьойме. Чендгъэдер гиристем ме тейте туьре э шуьвер доре, сабуриш вес сохд ки мере э туьре э хьижет эн кор ишму зе ве шуьвер биреи гужевоз э гофме денишире.

Гуьли: Туь те имогьой не гуфдирей эхи и гофе. Имогьой хьуькуьмет гъэдуьр эн шуьвермере дануьсденге, туьш тэгIриф доре уре?

Серфит: Ме э сереботи азизе Шолум гьич бегем зобуни гуфдирем? Эз ю зобуни диреш не дирем, ме муном эз у расди.

Гуьли: Бошку, э ер туь немунди. Э и руз гьемме гъэйргьойме гирощди, сур-сургум бире. Эз Шолум рази биренге, ме эз согъэ гIуьлом разинуьм. Имбуруз мигIидмени, софое руз дуьлмени, ишмуш э меревоз шор бошит.

Иричке: Алхаз э шуьвертуьревоз эже рафди, негуи? Чуь келе гъуллугъ бири угьоре э имуш негуи, хэгьерлейме?

Гуьли: Эле, эз ёрме- ведироморики. Ишму не дануьсде нибошит, себэхь куклейме эдее э каникулгьо оморе э хуне.

Марго: Э холей Гули, эз Пинзас когъоз омори?... *(Гуфдире неъэбереки эз хуьшде и гофе, Марго гирдени э десевоз ловгьой хуьшдере).*

Гуьли: Эри, гIэилме. Себэхь мивадарайм э пушорэхьию.

Иричке: Туь эхи эдембири гуфдире шуьвергьойму эже рафдиге…

Гуьли *(э келегедиревоз)*: Эз Пинхас хунденигьо жиге э шегьериму келе одоми омори, профессор. У Пинхасе лап тэгIриф доребу, э Шолумевоз шинох биренге. Гьердуьшуьре фирсорем эри у профессоре э ресторан хуб гъуногъ сохде. У гуфдири эз Шолум: куктуь эз гьемме хуб хунде, рачиш гьисди, кидан э зентуь ухшеш зере. Ужире гIэил биреи келе мозоли эри бебеде.

Иричке: Туьш бовор сохди? Не фурмунди угьо туьре?

Гуьли: Туь чуьни, э ижире коревоз коми хэр зарафет мисоху. Гьемме дузи, Гьич е минжигълее шеклеш меевгу э дуьлтуь.

Иричке *(э хуьшде домундере хуно):* Э белки…

Эз куче оморени сес эн хьэрой-хьэрой, песде сес мэгIни:

И шоробе ширини
Ки дори, азизе дусд?
Не нуьщдейм э серини,
Эз чуьшме сухдигеш пуст.
Ки эз ширине онгур
Эри хэлгъ сохди шороб,
Мепой эз шориму дур,
Бигьо: пур-пурини гъоб.
Колхозчи, колхозчи
Пуре пичинке дечи.
Ай-ай-ай-ай-ай…

Гуьли: Шиновусдени, Иричке, сесгьой эг гъэйгъусуьзе луьтигьой шегьере? Оммо шуьвергьой иму дие э у харе коргьо недеруьт.

Иричке: Э белки… э белки…

Гуьли: Ше у терсгьоре. Лап дегиш, е жиройге бирет гьердуь, лап э рестораниш гъуллугъсуьз нисе рафденуьт. Ме угьоре э гужевоз фуьрсорем э унжо, омбар минетиш сохдем.

Иричке: Эз лэгIэйтуь Худо шиново…

Дер эн хуне вокурде оморе. Милиционер Салман ве Алхаз эдее дировунденуьт Шолуме, эз гъулгьою гирденуьт, неофденуь.

Салман: Гуьли э инжо зигьисде? Овурдем шуьвертуьре.

Гуьли: Эле, фэгъире шуьверлейме суьст бири. Шолумле, чуьйтуь дорд доре? Гу бура э зенлейтуь, метерсуьн мере, дуьлмере пара месох, гьейсэгIэт миофдонум мимуьруьм эз хьэлежигери, эз дуьлпесои.

Салман: Дие ижире нечогъи бисдоге, чорейме нибу, "скорый помощь" огол мизенуьм уре эри э хуьшде овурде. Денишит-о!

Милиционер дорени честь, ведироморени.

Гуьли: Чуьтам не денишируьм ме те имогьой э туь бегьем, чуьтам зе э суьрхине шуьвер ю бие денишуь. Эз имбурузевоз лап хуб мисохум туьре, духдириш герек нисди имуре. Туь э ме негуи, Алхаз, чуь сохдей э хьэрмэхьтуьревоз?

Алхаз *(хундени)*: Колхозчи, колхозчи,

Пуре пичинке дечи…

Шолум *(э уревоз эеки)*: ай-ай-ай-ай-ай…

Гуьли: Эле, вой эриме. Эгене дорд до уре. Чуь бири фэгъире шуьвермере? Эле, эдее муьрде бедмозоле мерд, э чуьмени харевоз, пуче чиревоз соймиш биригьо. Мереш эдее шенде, эз ордениш пес мимуну…

Алхаз *(зугьун ю пелтек бире)*: Метерс, Гуьли, э меревоз у гьемише мимуну. Э хотур орден вегирдеиш е хэйли михурим, кейф мисохим.

Иричке: Туь эз пиёни бегьем гофиш сохде нисе дануьсдеки. ГIэйб шермендеи э пушой холей Серфитиш. Марго, вэхи, зу бурайм э хуне.

Марго: Паочка, куш э хуне, амбар хосденуьм эз туь, мисох имуре дие инжимиш, месох имуре биебур.

Иричке, Алхаз ве Марго рафденуьт.

Серфит: Ме гьемише не гуфдирем, духдерме, и герексуьзе нелоигъ эйтуь хубе шуьвер, сэхьиб хуне нибу гуфдире?

Гуьли: Туь чуь хунде, дедей? Ужире бедмозоли э Шолумевоз э герекие кор бири. У гьисди, туь унгъэдер нидани, "производственная травма". Туь нисе дануьсде, чуьтам келе одомигьо, профессоргьо шороб хурденуьт. Угьо гьемме эни хэлгъэ хуно э рюмкелеревоз нисе хурденут. Угьо келе бире-бире, пейлегьошуш келе бире. Шолум э ужире гъэдер ичку нисе ветовусде. У ахи гьелем чуькле одомини. Орден вегирденге, дегиш мибу.

Серфит: Эле, Гуьли, туьни? Туьре шуьвертуь лап э дес дешендики. Дегиш бирей туь эз себэхмундеиревоз. Нечогъи эн шуьвертуь ведини, оммо туь чуь нечогъи бирейге ме нисе варасиренуьм. Песде туьре орден эну эри чуьни? НэгI, ме дие э инжо нипоюм, бурам э динже хунелейме, ненге э и диренуьмгьо коргьо тоб доре, гъэрол доре нидануьм.

Серфит рафдени. Гуьли нуьшуьндени Шолуме э кресло. Гьово гирдени сер юре, е пейле гIовиш декирдени э сер шуьвер.

Шолум *(чумгьоре нисе вокурде гьеле)*: Профессор, ме миром эйтуь, ху э имуревоз, ненге зен ме мере эз хуне миведекинуь.

Гуьли: Эле, и чуь гуфдире? Ме дануьсдемки дузитуьре. Туь эри азизе куклейтуь сере норей, и азизе жунтуьреш гъимиш не сохдей. Э екиш бовор нисохум эз туь бэгъэй. Куктуь себэхь миёв, гьозор бо эз туь согъбоши мигую.

Шолум: Профессор, эжеи туь, эже вир бирей, ме туьре нисе диренуьм ахи…

Шолум сэхд гирисдени. Гуьлиш э уревоз э еки, диеш сэхд.

Дуьимуьн перде

Алхаз ве Шолум ведироморенььут э пушой сегьне.

Щолум: Чуь коргьо омори э серме, бирор? Э хэпермеш не бисдо ечиш, кук ме э каникулгьо омореи терсуьнде, хэлежигер нисохдге мере.

Алхаз: Чуьтам эхи? Бегем туь эз омореи балай туь шор нибоши? Ечи хэйли мэхьэл екире не дирейт. Кидан у те имогьой келе мердгьош бириге, бурайм э еки, меш уре хош омореи сохум.

Шолум: Туь хэри енебуге гъэриш? Шовуне э ёртуь не мунди? *(Келе ох эз биней дуьл кеширени, сереш жуьмундени)*. Себэхьмунде эз хов хэбер биренге, е согъэ сэгIэт дегешдем э хьэлов, дие ховиш не омори мере, вехуьшде терсирем. Шиновуденге сес зенмере, гьебирден чумгьоре сэхд сохдум. Э хисиреи вонорум хуьшдере э войнеки. У омо, гуфди: Хисири. Белки эз расдеки гьич нечогъиш не биребу шову, лул пиён бу. Белки гьемме гофгьоюш э сереботи профессор омореи э шегьер иму дургуни. Ечиш нибу. Эдем рафде э пушорэхьи куклейме. У э иму гьеммере кумеки мисоху эри егъин дануьсде.

Алхаз: Э у фикиргьои и фэгъире сермеш дие. Эле, чуь биже зеи у Гуьли. Иму биёбур бирейм. Зенмере, у динже сабурлуье Иричкереш беде зентуь эз рэхь миведировуну, эмеш хьэлово мисоху. Чуьтам иму э и коргьоревоз эз женг хилос бошим?

Шолум: Бовор нисохи, серме эз шовуне шоробгьо дорд доребугеш, этте зенме эз хуне ведироморе, э вокзол э пушорэхьи Пинхас эри рафде, дуь мунутиш не гирощд, партальой мере жингире хуно вокурдум, эз хунейме вирихдуьм еки туь.

Алхаз: ГьейсэгIэт чуьтами холтуь азизе шуьверле? *(Сохдени эз зугьун Гуьли)*. Имогьой ордениш нидуь туьре *(Хэндуьсдени)*.

Шолум: Эгене руьхшенди сохде? Ненге туь э меревоз не бирей э у жегьендемие ресторан? Песде негуи э ме, ягIни, ме диреш не дирем, биреш не бирем, ягIни эз мелле дескенит, э меле мешет мебошит. У лап культурний жиге истиге, гу э ме, бирор, эйчуь эз шороб ресторан эз гьемме жиро шоробгьоре хуно сер одоми дорд доре?

Алхаз: Эри сер дорд не доре, туь кемию профессор боши, е небуге мере председатель колхоз семе… Председатель колхоз и гофгьойтуьре мишиновусдге, туьре динжиш нигьишд, эз кориш пиш мисохд.

Шолум: У эзже дануьсде? Ме унгъэдер эз председатель ней терсиренуьм, чендгъэдер эз зенме хьэлежигеруьм. эхи Пинхас эгъуьлменде гIэили, у гьеммере очугъ мисоху эй дедешу.

Алхаз: Эй, вирих, пэхьни бош э меревоз эеки. Пинхас э духдермеревоз эдее оморенуьт. Эзечи зу чуьтам вохурдет э еки угьо? Чуьниге э и кор дери, туь мере варасирени, Шолум?

Шолум: Вирихим, туь бура э пушо, ненге серме эз хьэлежигери э пушой чумгьой энугьо офдоре, веди бире эдее гиж бире, вежеисдегьо гьово возире, гуйге э бедмозоле серме сад сазандар нуьшдет, гьемме э еки эдет гьовогьо зере… Туь э у кор, э гIэрей энугьо веди биригьо, меш эдем дире шор нисди…

Рафденуьт, дуь екире эз дуьшгьой гирде. Диреморени Пирхас ве Марго.

Пинхас: У сал не бирем ме э хуне. Бебеймеш э пушорэхьиме не ведиромори. Э хунеш неде. Эжеи бу? Дедейме бегьем дуь гофиш не гуфди, коргьоймереш не пуьрси, гуйге кеси эриме. Эз киму, мугу коминиге профессор оморебу э шеьгер, э бебеймеревоз шинох биребу. Э инжо чуьниге темиз нисди, чуьнки гьемме профессоргьойму гьеле э кор деруьт, э отпускиш екишуш гьелем не рафди, ме егъин дануьсденуьм. Бебеймуш песде эз и хоме одомигьо нисди эри уре кес фурмунде.

Марго: Бебеймеш э и торике торих дери. Эйме оморенигьо, угьо хуьшденишу дедегьоймуре фурмундет э ресторан эри рафде. Чуькле гIэиллегьоре хуноют гьердуьшу. Муйгьошу сипи бири, оммо эз пиёнискеи жейле бире нисе воисде ишуре.

Пинхас: Эзечуьниге ме гьеммере егъин миданyьм, эз дедеш пэхьни нисохум. Эхи эри энугьо гIэйби, келемердоют… Бошку, у коргьо мунугу гьелем. Ме туьре е сал не дирем. Туь эз умогьой лап келе бирей, тойгIэруьс бирейтуь, гуьлишонлуье вэхд зиндегунитуьни. Гьеммише рач бири, диеш рач бирей. Туьре диренге, серме гиж беребу эз шори.

Марго: Оммо туь гьич дегиш не бирей. Гьисдигьо шори ве товуш чумгьой дедешму туьни. Гьемише туьре э ёр овурдени э нуьшдеки ве вехуьшдеки э кориш. Э э кучеш. Дие чуьтам тэгIриф дуьге туьре нисе дануьсде. Екем мэхьэл эз туь когъоз не омоге, у лап гъэдерсуьз гъэйр кешире, э иловле чуьниге нисе дире бегьем. Туь эримеш лап кем нуьвуьсьдей эхи. Ингъэдер вэг1до эри хундегьо гереки э хьисобевоз. Ме дануьсденуьм, туь гьеммере эз гьово, гуйге вози сохденигьоре хуно варасире, тербие эритуь эз эвир кеширеш асанти, дие эйчуь не нуьвуьсдей?

Пинхас: Мере омбар нуьвусьде хьэз нисе оморе. Оммо туь гьемише э ёр ме дери, эдуьлме дери. Э телефоневоз э дедебеберевоз гоф сохдеки, гьер гиле пуьрсиренуьм, эз Марго чуь хэбери, хундеигьою чуьтами. Эдее гуфдире, туь ишкулере варасденге, холибоф бирей. Ме е холинче, туь бофтейгьо, э выставка дирем. Туьре лап эдее тэгIриф доре дануьсдегоргьо. Дие нихуни?

Марго: Имисал имид дори мере директор иму э келе шегьер мифуьрсу мере. Ме художник мибошум. Песде вогощденге, эгене э фабрикей иму кор мидуь мере. Эз у зиётте гьисмет ме нисе гешденуьм.

Пинхас: Ме эз коргьойтуь лап шори сохденуьм, чуьтам эз мозол хэгьер шори сохдеге одоми. Туь дануьсдени, мере хэгьер нисди…

Марго: Туьш эриме бироре хунои…

Пинхас: Мере э туь е гоф гуфдире воисде. Чуьтам гуюмгеш нисе дануьсденуьм, белки туьш рази бисдори. Гъэйри мебош, бошку? Э гьейсэгIэтине девр куьгьне гIэдотгьо эдее фурмуш биренуьт. Иму гьелем лап чуькле бирим, бебегьойму бироргьоре хуноют, бебешму нийлуь туьре э ме рафде, туь хуьшденитуь рази небисдориге.

Марго: Туь бегем разини, эз метлебгьой бебегьойму разини?
Пинхас *(евошлей):* Мепуьрс… Чуьтам рази нибошум. Туь ченд гиле э ховгьоймеш оморей. Себэхь бире эз хов вехуьшдеш нисе воисдебу мере…

Марго: Хуб гуш вени, Пинхас, Туь гьелем хундеире туьре не варасдей. Эз дуь салиге мивегири диплом туьре, песде веди мибу. Оммо туь дан: ме сад салиш э туь миденишуьм. Эз туь бэгъэй мере екиш герек нисди. Токи туь екем сабур сох, гереxсуьзе тэхьди месох те вэхд иму оморе.

Пинхас: О, Марго, туь мере имбуруз эз ниегьоймеш зиед мозоллу сохди. Ненге гене хов диреньум? Токи мере екиш хэбер несоху. НэгI, хов нистигеш, ме серсон не биремгеш, и шоре рузе э согъэ гIьуьмуьрме фурмуш нисохум. О, нумгир…

Марго: Ме бурам э кор. Гофме эз сенгъиш сэхди. Токи тэхьти месох.

Марго рафдени.

Пинхас: Сие чумгьойтуь гуйге астарагьой асму гьемише э пушоймени. Туь чуьшмере хуно мере кур сохдей. Мозолмеш, муьрдеймеш э дестуь дери.

(Хундени мэгIни):

Э богъгьой гIьуьлом гуьлгьоре
Ки мишумору, духдер?
Оммо туь тэхьнои эйме,
Дуьлмере эритуь бер.

Астарагьой эн зеверсерму
Ки мишумору, духдер?
Еки эз угьо туьллеи,
Эз угьониге зевер.

Ниетгьой одомигьоре
Ки мишумору, духтер?
Ме э хов биренге туьре,
Мере нисоху хэбер.

Э гIуьмьур эн гьер инсон бирени хубе руз. Ижире руз ме суьфдеден эдем диренуьм. О, астар эн дуьлме…

Перде фураморени. Дуьгьимуьн картина (шекуьл).

Чойхунеи. Дуь истули. Эки еки эз угьо нуьшди дуь мерд. Э мигле э жейлее куьрси нуьшди чайханщик Ирмигьо. Дироморенуьт Алхаз ве Шолум.

Шолум: Шохьонгум эдее бире, эгенеш терсиренуьм э хуне эри рафди. Хьэриф эн Гуьли киреи? Ме э пушой эну, гуйге муш э пушой назу биренуьм, гуйге бегьеме терсенгогь, оммо э довгIо эз гунилей дуьшмеш гьич хьэлежигер имогьоинере хуно небирем. Песде гIовунме чуьни – ме эз бебе бирем ижире луьти. Э руз ю е-дуь пейле семе ичку не хурдумге, хьисоб сохденуьм эй ме, у руз неогъ пуч бири.

Алхаз: Иричке эдее гуфдире, зентуь э туь денишири э хуне. Э иловлеш нисе денишире, не гIов не е тике ну ней хурде – эзечуь воистени уре дузире дануьсде. Ме э имишевинейтуь гьич бэхили нисохум.

Шолум: Э-э, гофгьой зе гIов эг нуькерере хунои. ГьейсэгIэт у лап гIосиш бисдоге, эз е лэгIэзойге мивини: эз лэгIэй ю гIэсел эдее тигьи бире. Меш уре хоши гирде евош-евош эдем хуте бире…

Алхаз: Эйме оморинигъо туьре у эгъуьл тозе шинохтуь дори.

Шолум: Коми шинох? Ме э екиревоз шинох не бирем. Гофе дуз, очугъ гу!

Алхаз: Эз ёртуь рафди у дигьине профессор, эри коми туь ресторане сэхд сохдей? Енебуге туь эзме белки пэхьни сохде, у академик биреи?

Шолум: Весси дие, и шите гофгьойтуь мере хэсде сохди. Эй туь мэхсере оморе и гезирогьойме? Кидан ме имишев эже михисуьмге.

Алхаз: Е жигейге не офдиге, ме туьре согъэ омбор шороби мидуьм эри хисире. Чендгъэде воисдге дуьлтуьре, шороб михури унжо те себэхь.

Шолум: Бовор сох э ме, дуьлме эз дерд эдее лов бире. НэгI, хэндесуьз – гьисдигьо-нисдигьо е гIэили мере, уреш ней офде-нуьм гIэмел эри огол зере куьнд экиме, гъэл гирде, моч сохде. Эхи вохурдге у э ме, ме сургьоймуре, биней шову биригьо коргьоре егъин бие гуюм э у, дие чорейге нисди эхи. Гоф э дедешу гуфдиреиш нисди, эхи ме э пушой эну эз гIэйб бие хьэл-гIов бошум.

Алхаз: Куке э и коргьо медеше. Ишму э зентуьревоз миданит. У гьемме пестеинеи. Суьфде нуьшде хуьшдере неогъ хурде герек нисди эри биригьо кор, белки эгенеш дуьл зентуь нерм бире, белки шовунере фурмуш мисоху. Неогъ гэйр меди хуьшдере. Туь негуи эме чуь имогьой мисохим, имуре э чуьревоз хэндуним? Еборeминжи имбуруз выходной, эз кор хэвлете рузи. Дуьборeминжи руз пишнеи эдее бире, иму гьелемиш е пейле шоробиш не вешендейм. Эзи гиристегьойтуь чуь хэйри эриму?

Шолум: Уш дузи, э жунме, э жун мердхуьсуьрме. Дирей туь э пушой чойхоне э серини эзир доргьо нуьщдигьо одомигьоре? Биё фурмуним угьоре, песде е хэйли михэндим, угьореш хисире нийлим.

Алхаз: Чуьтам?

Шолум: Эй хьэзле женг мигирим э туьревоз. Ме мизенуьм, синлегерме мисохум нехогьойтуьре, туь хьэрой мидешени…

Алхаз: Гьеме хуби, токи мере хэр месох, туь мунош, лап эзи хомлегьо нисдуьм эри туь. Хубчи, туь нэгI, ме мизенуьм, мивенуьм, миредуьм, мипоскунум. Туь, туьре лап эзечиш, дур гердо, дорд доге, хьэрой деше.

Шолум: Эле, и делуьники. Туь бегем дуьшменмени, туьре эжире риетгьо эйчуь биё бу?

Алхаз: НэгI, эз войнеки дие.

Шолум: Бошку, гьердуйму мизеним, хьэрой ве гирьере гьердуьйму мивокуним. Хьозур бош, мугъоет бош, ме эдем сер гуьрде.

Венорени эз Алхаз е синле. Песде уш жогьоб дорени. Сес хьэрой-хьуьшули. Чайханщик Ирмигьо вэхуьшдени эз куьрси, диренге женге. Видовусдени э лой куче э хьэроевоз.

Ирмигьо: Эй, гъэрэул! Дуь серсон эз делуьхуне ведиромо-рет, э и динже жиге дуь-екмре эдет куьшде. Милиция!

Дироморени милиционер Салман.

Салман: Гьери куьнд биёйт экиме. Гьери гуит нумгьошмуре.

Шолум: Эри чуь хьэлево бирей э иму? Чуь воисте туьре эз хьэрмэхьме?

Салман *(э мэхьтелиревоз):* Чуьтам чуь воисте? Ишму э жигей жэгIмети эдет женг сохденит ахи.

Алхаз: Шолум, и чуь гуфдире? Иму женг гирдейм?

Шолум: Э хьовир милиционир. Туь бегем нисе дануьсде чуьниге бокс?

Салман: Ишму кидан мере хэр офдейт. Не гуит песде э иму ишму боксерит гуфдире? Мереш екем хуте не сохит?

Шолум: НэгI, бегьеме боксергьо иму гьелбетте нисдим, ме туьре нифурмунум-о! Оммо имуреш э у бокс возире хуте бире воисте. Бегем имуре ижире ихтиер нисди?

Салман: Дие эйчуь хьэрой дешендейт, дие эйчуь гиристейт?

Алхаз: Имогьой дес хьэрмэхь ебирден э сифот расиге, дордиш мидуь дие. Оммо иму дуь бироре хуноим, э жун Худо.

Шолум: Бовор нисе сохдеге, хуб дениш э иму. Диренит, иму эдейм дуь-екире гъэл гирде, моч сохде. Бегем дуьшмегьо мисоху гьечи?

Ирмигьо: Бэхшлемиш сохит, хьовир милиционир, не варасирем биней коре.

Салман *(э гъэйревоз)*: Дие туь, чайханщик, эричуь хьэрой сохдей, мере эз кор деиштей. Дие ижире гъэлети месох, ме э кор хуькуьмети деруьм.

Ирмигьо: Бэхшлемиш сох, не дануьсдем. Дие гъэлет нибошум.

Салман: Эйме сифогьой эн эни дуь боксёр шинохе хуно оморе. Эже диремге угьоре эз ёрме ведарафди эхи… (*Рафдени)*.

Шолум: Эй, Ирмигьо, туь эхи эз иму терсири. Лап женгиш мибистоге имуре, туь милиционире эри чуь бие инжимиш сохи. Беге имуре дие гъуллугъ нисди. Дениш-о, эхир эни коргьойтуь ник нибу… Э иму бэхили-чи сходениге, бигьо э имуревоз туьш боксер бош…

Чайханщик, екем лерзире хуно, вогощдени э жигей хуьшде. Нуьшди э сер куьрси, ширине хов диренигьо одомире хуно.

Алхаз: Ха-ха-ха…

Шолум: Хи-хи-хи…

Алхаз: Бошку, зарафет сохдейм, весси дие.

Шолум: Мере воистени и хэре чайханщике диеш хэр сохде. Ебо кеш бурайм э меревоз э шоробтуку, востоним э унжо е шише коньяк, эри хурде э чойхоне миёйм. Дениш, ме уре жингир не сохдумге.

Рафденуьт э хэндеревоз. Оморени милиционир Салман.

Салман: Э, Ирмигьо, угьоре имогьой шинохдуьм. Угьо дуь хьэрмэхиш гьисдуьтге, лап зиёд вешенденуьт. Э ме дениш. Угьо э

инжо э шороб-эрэгъиревоз оморуьтге, видов э песойме, меш угьоре гирдуьмге, дие дэгIно низенуьм, бегьем штраф мивегинуьм эз ишу. Эй согъэ гIуьмуьр ишу мимуну, ненге ме Салманиш нисдуьмки.

Ирмигьо: Бошисте. Ме гъуллугътуьре гьемише миворовунум. *(Салман рафдени)*. Эз расдекиш офторутге луьл-пиён, чуьтам мисохум ме гъуллугъ эн Салмане, мере эхи мизенуь-микуьшу песде. Бегем ме дирем э хуьщдени чумгьоймеревоз, чуьтам угьо беде синлегьо дуь эз еки венoребируьтге. Гьелем игьо хьэрмэхьой екини, чуьмени кесе те муьрдеш мизенуь.

Оморенуьт Шолум ве Алхаз.

Шолум: Эй, чайханщик, эри чой хурде оморейм, зу бош. Ирмигьо: Чорейме чуьни *(Бердени эри энугьо чойник ве пейлегьо)*.

Чайханщик вогощдени э жигей хуьщде, гуйге хисири, оммо эз зир чум тиж эдее денишире, хьэлежигериш гьисдиге.

Шолум: Гьери зу деки. Оммо хубчи у нивинуь *(Гуфдирени сэхд, Ирмигьо хуб шинову гуфдире)*.

Алхаз зури-зури, эй хьэзлегьо, гуйге э пэхьники, декирдени э пейлегьо коньяк. Шишере норени эзир эн истул. Хурденуьт, Алхаз декирдени песде э у пейлегьо чой.

Ирмигьо: Нэг1, ме и беде коре вотовусде нидануьм. Гьерчуь бисдо-бисдо.

Рафдени эз сегьне, вогощдени э Салмановоз.

Салман: Ишму эгене инжоит, боксергьо? Эри чой хурде оморейт эз и динже одомигьоре хуно? И чуь шишеи? Ведешендени эз зир истул тие шишере *(У гьисди шишей масти)*. Эле,

эгене мере фурмундуьт игьо. Ишму эри кефир хурде оморейт э чойхоне?

Шолум: Эхи иму, хьовир милиционир, боксергьо эдее биреним. Имуре женг хуто сохденигьо тренер гуфдири: гьемише маст енебуге кефир хурит.

Салман: Гьери, э пейлегьошму чуь дери? *(Вегирдени э дес пейлей Шолуме).* Ишму э песой кефир дие и чой мехурит!

Алхаз: Эйчуь ахи, бегем ужире ихдиер нисди имуре?

Салман: НэгI, ме э сереботи ихдиер ней гуфдиренуьм. Ме дануьсденуьмгьой мере эдее гуфдиренуьм. Меш и пушогьо боксер биребируьм. Ки эз песой чой кефир хурдге, шугъэм эну те эхир хэраб мибу. Ха-ха-ха.

Салман рафдени.

Алхаз: Эле, белки у дуз гуфдире? Видовим, Шолум, эки духдир…

Шолум: Туь чешмиш бирей. Иму бегем имбуруз кефир хурдейм?

Алхаз: Эле, ме эз расдекиш чешмиш бирем. Ха-ха-ха…

Шолумиш хандуьсдени. Ирмигьо денуширени э угьо э серкуширевоз. Гьебирден хэндей дусдгьо гуйге э кордеровоз бура оморе: эз е лой сегьне веди бирени, куьнд оморени Пинхас.

Шолум: Эле-ле, эхирме куьнди. Те дир бире вирихим Алхаз-бирор.

Денуширенуьт э е лойге. Эзунжо ведироморени Марго .

Алхаз: Дири. Иму э беде есири офдорейм, Шолум. Ги мере, ненге эз куьрси эдем офдоре. Угьо имуре бегьем биёбур мисоху.

Пинхас: Туь мере хош омореиш нисе сохде, бебе? Белки не шинохдей куктуьре? Кидан, ме э ёртуьш немундем…

Шолум: Хош оморей, хэлефме! Кур бирем, бэхшлемиш сох келемерде!

Марго: Э бебе, туьре бегем те имогьиш гисне не бири? Туь рузгьойге те и сэгIэт дуь-се гиле семе чи хурдени. Имбуруз пушой себэхь, те товуш офдои веди бире, вирихдей эз хуне. Гьиштов нисди туьре?

Алхаз: Чуьимуни келе мердгьоре омбаре чи гереки бегем? Е лугъо нун бисдоге, иму э уревош сирои бирениим. Туь хош оморей, Пинхас, гIэилме! Кейф-хьолтуь чуьтами? Профессор туьре е хэйли тэгIриф дори…

Шолум: *(Зерени эз пой Алхаз)* Туь чуь хунде, бирор? Э туь герми расири?

Пинхас: Эйчуь, у дуз гуфдире. Дие чуь хубе гоф-хэбер шиновусдейт ишму эзу бедмозоле профессор, лелей Алхаз? Гуит, меш бие дануьм.

Шолум: У бегьем бегем диреш дири профессор ишмуре, Пинхас? Пуьрсире воистениге туьре, эз ме пуьрс, ненге у эритуь гъэриш-гъэрише гофгьо мигую. Уре эз шовуревоз чуьниге хубе хьол-хьэёл нисди.

Пинхас *(э суьплее хэндеревоз):* Эчуьниге туь гу, эриму бэхше нисди.

Шолум: Иму, туь гуфдиренигьо, гьич э гIуьмуьрме професориш не дирем? Мере э Масков э выставке фирсоренге, э академикоревоз пейле зерем… Гм… Гм… Профессор ишму э колхоз оморебу эри дануьсде ченд студент имуре герекиге имисал э вэхд богъчирегьо. Председатель уре э меревоз шинох сохд, гуфди: Кук эни ведилуье корсохиму экишму хунде. Нумтуьре дануьсденге, омбор тэгIриф до туьре. Бэхдевери гIэили, мугу, мозоллуни бебе-дедей эн ижире кук. Оммо ме эдее диренуьм, туь эри мозол ве шориме гьич хьэрекет нисохи .

Пинхас: Туь эз ме эхи гъэйри-гIосини? Эзечуь эйчуь? Ме зобуне кор енебуге зобуне гоф семе сохдем э туьревоз?

Шолум: Дие эйчуь денишире э ме э руьхшендиревоз, ме гьелем кур енебуге хэр нисдуьм эри неварасире. Кидан, эйме

эзечуь оморениге, туьш бедмозоле дедейтуьре хуно э ме бовор ней сохде? Дуз гу: эзечуь нисд?

Пирхас: Ме э туь, бебе, те имбуруз гьич неогъие гоф не гуфдирем. Ме чуьтам хьуьрмет келетегьоре гирде герекиге лап хуб варасиренуьм. Оммо имогьой дие чоре нисд Туь э сереботи дедей ужире нифригьо ние сохи, чуьнки уре эз жунсогъиму бэгъэй ечиш герек нисди. Текей туь биебур мисохи имуре э гІэрей хэлгъ иму? Эри дануьсдейтуь гуюм: эз киму имисал екиш нисе оморе эри онгурбогъоре чире. Иму э е кориге мирайм э и гьеминон. Ме дургунумге, гьери гу нум эну профессоре.

Шолум: Ме имогьой пир бирем, рушгьоймеш сип-сипини, верф зимистуре хуно. Песде ме эз себэхьмундеревоз е тике нуш не хурдем гьелем. Мере гисди омун э туьревоз хьижет эри сохде?.

Пинхас: Ме э туьревоз хьижет ней сохденуьм. Оммо эдем эхири гиле хосде эз туь: веси, и коргьой гІэилире ше. Ненге ме дедере эз китуь миберуьм, гьерчуьтам бисдо мизигьим, е лугъо нуниш гъэгьед нибу эриму.

Шолум: Туь мере терс доре? Не дебу э ховгьо-ниетгьойме ижире руз.

Пинхас: Ме нисе фурмунденуьм туьре. Хосиетме э туь омори: гуфтируьм е гиле – вараст, еъин мосохум у коре.

Марго: Э бебе, эз ерме вадарафдебу эхи: амбарек бу, туь эдее э жигей гьевеление председатель нуьшде эи зуригьо!

Алхаз *(терсирере хуно):* Довмеш бисдо! Ки гуфди э туь, ме ечиш ней дануьсденуьм. И чуь тозе хэбер туь дорей имуре?

Марго: Лелей Шолум, орденишмуш амбарек бу!

Алхаз: Э Шолум, и гІэилгьоймуре чуь воисте эз иму? Эдембирим динж пейлей чой имуре хурде, игьо э бебегьоревоз эдет хуьжет сохде, э динжиму нисе гьищденуь имуре.

Марго: ГІэиле зенде четине кор нисди. Шороб хурдереш тэхьэрюни. Оммо эй гІэилгьой хуьшде хуб бире, угьоре э рэхь-медуьли хуте сохде, эгъул доре - у кор гьич асант нисд.

Алхаз: Весси-о! Туь дануьсдени, духтер куксег, мере омбар гъэйр дориге, песде мере гирде нисе бире. Эз кеево хоегьо керге

хуте сохде? Ишму эйму эй нубо хунде оморейт? ГьейсэгIэт иму гъэишгьоймуре мивекеним. Сэхд ги мере, Шолум, ненге э пушой эни хэлгъ уре синлегерме мисохум, дие мере минкин динж поисде нисди.

Шолум: Бошку, Алхаз. Чуь сохдигеш, чуьтам не денишигеш, угьо дузи. Оммо угьо имуре хуно четинигьо мивиниге э гIьуьмуьришу, э имуревоз эзечи гоф нисохдут. Бэхшлемиш сох э жогьилгьо: имуш э вэхдиму ужире бирим, келетегьоре эгъуьл доребирим.

Алхаз: Эле, фэгъир эдее гиристе. Сур бошит эз инжо. Ме хьэрмэхьмере нигьилуьм гирисунде. ГьейсэгIэт эз чумгьоймеш гIэрс миёв.

Марго: Кеш, Пинхас. Белки иму серкуш зереймгьо угьоре, кумеки мибу.

Марго ве Пинхас рафденуьт.

Алхаз: НэгI-о! Алхаз э гIьуьмуьр хуьшде э гIэилиш не гирисди. Эри гIэрсгьой мере дире келе коргьо гереки.

Шолум: Дирей, чуьтам имуре дэгIно зерет гIэилгьойму? Чуь хуби эйме ве туьни. Балагьойму имуре эдет эгъуьл доре.

Алхаз: Туь винири, чуьтам кук э гоф духтерме денишрениге? Чуь мибу, чуь миведиров эзи кор, чуьтам оморе эйтуь?

Шолум: Чуь мибу? Шори-ники! Эз дуь сал бэгъдо Пинхас хундеире миварасу, э хунеш миев. Э у гьеминон гIэруьси мивозим. Ишуь мидануь…

Алхаз: Эри, хубе гIэигьои, дуь-екиреш хосденуьт. Чуь имуни луьтигьо-дургугьоре ижире гIэсуьллуье гIэилгьо чуьтам бири?

Шолум *(э хэндеревоз):* Меш мэхьтелуьм, э чумгьоймеш бовор нисе сохденуьм, эхуьшденимеш ихьтибор нисди мере, оммо гьемме дузи.

Алхаз: Руз выходноиш эдее варасде. Туьш дануьсдани: себэхь туь э кор э омбор шоробиме бие биеи. Председатель эдее

фирсоре гьеммере эри кумеки сохде.Филенгъэдер кори мере. Оммо у коре э жигей е орине, э гъэриш дуь мегьиш божехьэт сохим, варасим ме не туьни. Эйтуь чуьтам оморе? Ненге эгенеш эз омбор шороби культурни ресторан хуби?

Шолум: Вой эй ресторан э пушой шоробгьой колхозиму. Туь лап хубе жиро эдее теклиф доре. Оммо терсиреш-терсиренуьм: э миглей ингъэдер пичинке э шоробовоз хуьшдере э дес гирде ниданим, гэдуьр хурденимгьо чигьоре вир мисохим. Э, чуь мибуге-мибу…

Сеимуьн перде.

Э расди логь эн сегьне омбор шоробини, дуь куьрсиш. Э песо вединуьт эз когъоз сохде оморигьо пичинкогьо. Э чепи логь тигье жигеи. Оморенуьт Алхаз ве Шолум. Векенденуьт килите, вокур-денуьт дер омборе. Дарафденуьт эри кор сохде. Шолум вегир-дени э дес кечуьке, эдее мих зере э тикей тэхте. Алхаз эдее чуьни-ге нуьвуьсде.

Шолум: Туь эгене эдей чуьниге нуьвуьсдеки. Шогьир бире эзимбэгъдо?

Алхаз: Кортуь э кечуьковози, корме э гъэлемевоз. Туь чуь варасире?

Шолум *(шендени тэхтэре э хори):* А, туь мере хэр хьисоб сохде? Эчуьниге туь хуьшденитуь гъуч сох и пичинкегьоре. Миденишим эз дестуь чуь ведиромореге. У хатлегьо туь нуьвуьс-денигьо, чуькле гІэиллегьо э ишкуле хунденигьо эз сад туьчуьни хуб мидануьт.

Алхаз: Эгене жингир бисдори? Омбар гоф сохдиге, миведе-кинуьм туьре-о!

Шолум: Туь э меревози? Мере ведекирде туь? Ме имбуруз э туь не бурмундумге, ме Шолумиш нисдуьм.

Алхаз: Э пестеинеи. ГьейсэгІэт корлейтуьре сох. Ме имбуруз начальник туьнуьм, дуз нисд?

Шолум: Туь хьэрмэхьме нибисториге, мизеруьм туьре ми-куьшд. Э Худо шуькуьр сох, ме туьре кем-биш шинохденуьм гуфдире. Ненге э ертуь не мунди, ченгъэде ме э туь поскундемге? *(Эгене вегирдени кечуьке э дес).* Десгьойме эз шовуне коньяк эдее лерзире. Э жегьендемие Алхаз, мере е пейле дерму неди, ме не-чогъэ хуноюм.

Алхаз: Хьэзбошолум. Туь фурмуш сохдей, чутам имуре куктуь э духтермеревоз э еки серкуш зерет? Туь эз гофгьой Пинхас ней терсире? Негьогъ, негьогъ у э туь омори: гоф гуфди – вараст.

Шолум: И чуь гуж э серме омори, е пейле шоробиш хьэруь-ми эри ме?

Э хьэёт веди биренуьт Пинхас ве Марго.

Пинхас: Ме имбуруз биё вогошдум э институт. Эз дуь ори-нейге миём э хуне эри дуь мегьи. Чуьтам туьсуьз гъэрол миги-руьм?

Марго: Меш эри рафдейтуь эдем гъэйр кешире. Ечиш нибу, амбар нипоики.

Пинхас: Ме шову мэгIни нуьвусьдем. Хунум эритуь?

Ме эки туь оморенге,
Лап кутэхь бирени руз.
Гуьл ватанмере диренге,
Сере ней гирденуьм гъуз.
Е рузле туьсуьз бисторум,
Дуьлме эз герми сухде,
Доре эри ер ме дорум,
Эй ме мунд хуьшке тэхде.

Чуьтам оморе эри туь и мэгIни? Нихэнди э ме ?

Марго: Туь бегьем шогьирики. Ме те имбуруз дануьсдеш не дануьсдем. И суьфдеи стихигьойтуьни? НэгI, эз расдеки, мере хьэз оморе.

Пинхас: Эри е оринеле рафденуьмгеш эз хуне, эгене дуьлпесоюм: тозе беди несоху, гене дедере неогъ гъэйр недуь…

Марго: Туь дигьине суьгьбете э уревоз фурмуш не сохдей? Лап э ижире хуьршевоз э беберевоз эхи гоф ние соху.

Пинхас: Меш эдем гъэйр кешире эри шовуне. Дие чуь чоре бу мере?

Марго: Э пушой рафде туь нивини уре? Согъбоши нигуи?

Пинхас: Туь мере омон неогъ серкуш зере. Ме бегем уре нисе хосденуьм? Метерс, тумгьой эн хосиет ю э меш дери, сибиш эз сибдор лап дур гьич ней офдоре. Бебейме эз хуьшде зобуне одоми нисди, ме уре зобу хьисобиш ней сохденуьм. Гьемме хьэрмэхьгьойме миест уре хуно бире. Расди, хурдени эрэгъи-шороб эз гъэдер амбар. Оммо э гІьуьмуьр хуьшде у е одомиреш фэгъир не сохди, кориш эз десию веромори, хубе снигІэткори, эз кими инженергьош амбар дануьсде.

Марго: Дуьлпесо мебош, иму э у миденишим, песде э хотур туь э бебей меревоз эеки белки динж поисдуьт. Угьо имбуруз э еки э омбор шороби эдет кор сохде, пичинкегьо-челеггьо гъуч сохденуьт. Олхоин бош, гьеммеш хуб-хос мибу, гьелем шор мибошим.

Пинхас: ДедейгІойму эдее оморенуьт. Мере гешденуьт э хьисобевоз.

Марго: Дие ме бурам, имуре э еки виниге, егъин угьо эрчуь бисдо мигуют.

Марго рафдени. Оморени Гуьли ве Иричке.

Пинхас: Ме имогьой э вокзол бие бурам. Э е оринейге э хуне деруьм. Эме денишит э беберевоз, дуь екире гъэйр медит. Коми мерд нисе хурде?

Гуьли: Бошку, аззи. Эри женггьойму дуь кепикиш меди. Э метелегьой урусгьо неогъ гуфдире бегем: зев ве шуьвер е садани.

Иричке: Э Гуьли, дие гІэиле гирде мепой, ненге эз рэхь мимуну. Мэхьэл вогун рафдеи. Эхи уре гъэуллугъгьоюни.

Гуьли: Ди моч сохум туьре, Пинхас, кукме. Шор рафде, шор биевош. Фурмуш месох: иму э туь э тобсуьзиревоз денишірейм э инжо.

Пинхас: Согъбоши, дедей. Согъбоши, холей Иричке.

Пинхас рафдени. Э пушой эз сегьне ведарафте, чаруьстени, десе жумундени, э мигьровуниревоз хэндуьстени.

Гуьли: Имуре хар хьисоб сохденуьт и гІэилгьойму, гуйге иму уре э духтертуьревоз ич э еки не дирейм. Э ертуь мунди, чуь гоф доребиримге иму дуь-екире, пушой гІэилгьоре зенде, ахи угьо дуь э зеки келе-чуьклеи дуь мегьиш нисди?

Иричке: Чуьтам не муну, угьо нумгиргьои. Оммо имогьоине гІэилгьо э у куьгьне гІэдотгьо бегем денишіренуьт?

Гуьли: ГІэдотсуьзиш ме егъин дануьсденуьм: угьо хосденуьт дуь-екире. Мивогошду Пинхас эз хундегьой хуьшде, э у сал гІэрси мивозим.

Иричке: Эз ме пуьрсириге, ме разинуьм. Туь э шуьвертуь бэхширей шовуне дердгьоймуре? Ме те муьрдеш у коре фурмуш нисохум.

Гуьли: Туь чуь хунде, ме Гуьлиш нистуьмки, э угьо жогьобишуре не дорумге. Туьш кумеки мисохи э ме жозей ишуре эри доре, дургугьоре, хаспушгьо-пиенискегьоре, дуьздгьо-гъэчэгъгьоре.

Иричке: Туь дан эритуь: чуьтам шуьвергьойму хурденуьт, меш э туьревоз э еки гъэйргьоймуре эри ведешенде эз угьо гьемише разинуьм. Гу, расди, чуь воисте туьре сохде, эз ме олхоин бош – туьре нифурухум.

Гуьли: Кеш, э рэхь мигуюм, угьо эдее кор сохденуьт э инжо, нехэбереки не ведировут эз омбор э куче, суьгьбетимуре не шиновут. *(Рафденуьт).*

Э омбор шороби.

Шолум: И жегьендемеие мих э мунитию е гиле эдее гъэдгъуд бире. Тэхтеш тэхте нисди, эз овуш сэхди.

Алхаз: Е михеш э тэхте туь зере нисе дануьсдеге, дие чуь мерд бистори, дие эри чуь кор эй туь орден хьозур сохди гьишде. Хубчи хэлгъ колхозиму э инжо нисди, ненге гьемешу э туь руьхшенд мисохд.

Шолум: Эри веги сох дие, эз дестуь ведироморениге. Зугьунтуь дурази, азизе сернуьш эн игиде колхозиму.

Алхаз: Ченд гиле гуюм э туь: гьер одомире кориюни. Ме михе э тэхте зере э ишкулеш хуте не бирем. Корме хэт нуьвуьс-деи, шоробе пеймундеи. Ингъэде омо, ингъэде рафд. Эз инжо вегирдим, э инжо декуьрдим.

Шолум: Хьэйф, туь хьэрмэхьмени. Екийге и руьхшендигьоре мисохдге э ме, кемериюре бэгъэй хуьрд нисохдум.

Алхаз: Чуь ихтиери туьре э сер киш не бисто десе эри гьово гирде. Ечи ме имбуруз начальник туьнуьм, мере нори э кортуь эри денишире, буйругъ э вэгІдою эри доре. Туь э гоф бие дениши, чуьтам солдат э гоф генерал дениширениге, енебуге мере ихтиер гьисди э кор не дегьиште туьре.

Шолум: Эй, начальник, вэгІдой эн е лугъэ нун хурде не бири гьелемиш? Руригьойме эдей сухде эз тешнеи.

Алхаз: Ме неварасируьм эгенеш: туьре тешнеи берди ненге гиснеи? Енебуге туь э жигей нуш шороб михури, мереш пуч-хэраб мисохи?

Шолум: Э дестуь деригьо гъэлеме хуно гердо зугьунлейтуь. Гофгьо де зиеди. Мэхьэл эн мэхсереш гирошд. Жогьоб ди, э ме-ревоз дусти воистениге туьре, ведеше эз дору у сие шоробтуьре, у муьнуькзере жэгІеш.

Алхаз: Туь екем гІэйбкеш кей мибоши, очугъ гуфдирени рафде, чуь юре воистениге э и туьтем. Воистембу мере шенде и пиенискеире э туьревоз, оммо шенде ней гьишде – туь асланеш мигьили э гужевоз шороб хурде.

Декирдени эз графинке дуь пейле шороб. Нуьшдет.

Шолум: Чуьниге дуьлме эз себэхьэвоз эдее тенги сохде. Туь семе е дуьлхошие гоф мигуфдириге, белки гьовоймеш е тэхьэр

мибисто.

Алхаз: Гьисди мере ужире гоф. Эйме оморенигьо, у гоф эритуь эз гІэселиш ширин миев. Туь дануьсдени, гІэилгьойму нумгируьт. Дур гердо, угьо рази небистоге, имуре ихдиери э гужевоз гІэруьси эри сохде. Оммо евошлей пуьрсиренге эз дух-терме, чуьтамиге гІэрешу э Пинхасовоз, у гуфди: Эз кук лелей Шолум хубте гІэил э ме не вохурди. Чуьни гофтуь?

Шолум: Э Худо шуькуьр. Туь мере келе шори дорей гьейсэгІэт. Эз дуь салиге гІэрси мивозим. Песде диеш куьнд мибошим эз еки, мозол невегьореш винош. Чуь дерд-гъэми имуре: хурим, гешдим, сохим кейф.

Алхаз: Э шори хубе одомигьо вегиним и пейлегьоре. Лехьэим.

Хурденуьт е пейлейгеш. Шолум вегирдени э дес тар, гьердуь-шу вежеисде-вежеисде хунденуьт мэгІни:

Эхири рузгьой васал
Медеил эдуьлтуь гІэрс.
Кор сохдейге согъэ сал,
Веже екем дусдме, арс?
Герм-гІэтоши гьеминон
Бие эз асму, воруш,
Мозоллуьни гьер инсон
Эз тикей эн сие нуш.
Зу бирени руз поиз.
Дир мундени зимисту.
Екиш мемуно гІожиз,
Пур гердо диеш бисту.

Алхаз: Э Шолум, туь эз ме гъэйри мебош. Дануьсдени чуь. Э инжо гьисдигьо коре э дуь рузиш сохде бирени. Оммо туь хьовирме, бирормени. Коре зу месох, ненге ме песде эгене тэхьно мимунум э инжо. Эй гоф сохдеш одоми нибу э киме. Тэхьти не сохтиге, е мегьиш мидани поисде экиме.

Шолум: И лап е гофигеи. Имогьой ме эдем шиновусде сес мерде. Гъимиш туь киреи? Воистениге, мере и кор эри е салиш веси.

Эз улой дер оморенуьт Гуьли ве Иричке.

Гуьли: Шиновустебири сес мэгIнире? Эзечуь кор сохденуьт угьо?

Иричке: Биё зури-зури, чуь игърол сохдеймге э туьревоз веровуним. Эле, чуь гурунде килити. Гьери, кумеки сох эме.

Алхаз: Эй Шолум, туь ечиш ней шиновусде?

Шолум: Эз расдекиш, э песой дер киниге гьисди. Сес килит омо.

Гъуьл дорени дере. Дер сэхди.

Алхаз: Киниге сэхд сохди имуре. Чуь хэре мэхсереи.

Шолум: Гьери бие дере хуьрд сохим, мэхьэл э хуне рафдеи.

Алхаз: Гьичиш ниведиров, гурунди эну килит дуь килош мибу, ме э гъэстевоз востерем уре, екиш хуьрд-пуч не соху.

Шолум: Чуь сохим? Э инжо хисиримге, лап хиник мибу имуре. Кор ки бие бу и? Кидан, жегьендемие зеннгьойму сохди.

Алхаз: Эле, эз расдеки. Угьо эз шовуревоз дуь э зеки дур нисе рафденуьт. Чуьниге лап э келе ихдилот дебируьт, ме оморенге куьнд, дие эз ишу сес-суьмуьгиш небу. Гьелбетте, эз иму пэхьники бу суьгьбет.

Зегьо э песой дер поисдет, гушгьоре куьнд гирдет эз дер, эдет э хэндеревоз гуш венорену ьт. Песде е гофлеш не гуфдире, лап сэхд эз лугъонди дуьлишу хэндуьстенуьт, рафденуьт э хуне.

Алхаз: Хэндере шиновусди? Эз гъэйр ресторониму сохдет. Гьемме коргьойтуьни, хоме сермере э чуь хижолети дешенди, соворлере хуно фурмунди деишт. Эз жэгьендемие сертуь хэйр ки дири ме винуьм?

Шолум: Эри биригьо силис неогъ нисоху. Гъэлет сохдемгеш у гофе гуфдиреки, имогьой денишим, чуьтам эз инжо ведирой-

мге. Гьеммей хэлгъ те и сэгІэт э хунегьой хуьшде рафди. Хьэрой сохдимге, екиш нишинову, э кумекиш ниев Э есири садан дерим, бирор.

Алхаз: Эрчуь бисдош эз и омбор иму те себэхь ведироморе ниданим. Биригьо-бири, оммо гъэйр зенгьойму диеш амбар мигешдим, михурим, кейф имуре э гьемме жиге мивиним. Гьери, веги пейлейтуьре э шориревоз.

Шолум: Э шори гьердуьйму. Лэхьэим *(Хурденуьт)*. Алхаз, мере дие шоробиш ние воисте. Эйме оморенигьо, э и хьижет э зенгьоревоз ме не туьни бедхьисобим: гІшэилгьойму зу келе бири, эгенеш иму эдее кифлетгьоймуре биебур сохденим. Той ижире руьхшендие коргьоим иму? Не шиновусди ди, чуьтам имуре гІэилгьо дэгІно зеребуге?

Алхаз: Мереш дие ич нивою пиенискеи. Чуь хэйр де эз расдекиш э ичку, гене э гъэдерию хурдге, коригеи.

Шолум: Дие иму чоресуьзи э инжо эри согъэ шев демундеймге, бие коре сохим варасим, эри себэхине ечиш нейлим. Э инжо эри чуьимунигьо мердгьо эри дуь сэгІэт кори.

Алхаз: Ме разинуьм. Эз дуьлиш э туь кумеки мисохум. Туь зэхьмет кеширеки ме э гъирогъле поистуьмге, дие чуь хьовирбирор биренуьм ме эйтуь.

Кор сохденуьт. Шолум зерени мих. Алхаз буррани тикей тэхтере э мушаревоз. Песде э еки жару зеренуьт хори эн омборе. Нуьшденуьт.

Алхаз: Эже менетуьни бирейм? Согъэ довгІореш дуз те Берлин рафдейм. У рэхгьоре бегем миданим фурмуш сохде?

Шолум: Чуьтам э еки э пушой гуниле рафдейм…

Алхаз: Чуьтам э еки э у зурбое хиникигьо эн чул дуьимуьн сал тоб дорейм, хогьин бире, вирихде э хэелгьо-фикиргьой муш не дебири.

Шолум: Нуьшдимге гьеммере эри э ер овурде, согъэ шевиш божэхьэтиш вес соху, эже не бирейм, чуь не дирейм, чуьжире гезиргьо не ветовусдейм…

Алхаз: Чуьтам у келе зулумгьоре ве у зурбое игиди эн гьеммей хэлгъ советимуре э ер не биерим?

Шолум: Чор гиле ме яралуь бирем, се жегьендемие гуниле э жендектуьш расири. Оммо эз госпиталь ведироморенге, эгенеш менетуьни дуь екире диребирим, э еки вохурдебирим. Ме эзу часть иму дие э е лешгериш эри рафде рази не бирем. Туьш эзечуь.

Алхаз: Келе бесхунигьо бири. Эз содатгьо бэгъэй филенгъэдер зегьо ве гIэилгьо эзир бомбежка домунди, пуч бири. У гIовунгьоре э номуссуьзе фашистгьо хэлгъгьой эн гIуьлом ич бэхшире нидануьт.

Шолум: Мегу дие, бирор. Ненге гьейсэгIэт эз чумгьойме гIэрс миев.

Нуьщдет. Хэйли мэхьэл сес нисе сохденуьт. Токи Шолум евошлей э тар дес зерени, чуькле сесле оморе.

Шолум: Э Алхаз, туьре хиник не бири? Ме жилид зерем. Э гуьрвей зимистуш лап эзечи не бири, э хьисобовоз.

Алхаз: Чорейму нисди. Туьре нечогъ, суьтержен бире нисе воисденге, бигьо зури-зури, вэхд не кешире, кор сохим э инжо те гьистигьо. Те себэхь варастеш миварасим. Председатель гуфдиребу э ме: зу варacтитге коргьой эн омбор шоробире, гьердуьшмуре премия мидуьм, путевкеш э выставка э Москов.

Шолум: Те имогьой эйчуь мэгIлуьм не сохдей э ме. И чуь хэре хьэрмэхи мере, чуь не бисто гьемме эзме пэхьни мунде. Хубтеи эзимбэгъдо э чайханщик Ирмиеревоз дусди гируьм.

Алхаз: Коре варастенге, лап энтигъэе шороб михурим.

Шолум: НэгI, ме дие те гIэилгьоймуре суьфдеи кук бире е дугъле шороб бисто, эрагъи бисто э ловме зерени нисдуьм.

Алхаз: Ки бовор мисоху этуь? Чуь шовгIо доре?

Шолум: Гоф мердини.

Алхаз: Белки угьоре кук нисе бире, белки гьеме духдергьо мибу?

Шолум *(Терсирере хуно):* Дур гердо, дур гердо, бур сестуьре. Гьич эз пире хэре лэгIэйтуь е-дуь хошие гоф нисе ведироморе. Гьери веги. Сер гирдим. Те себэхь бире дуь-се сэгIэтле мунди. Тэг1ди сох.

Кор сохденуьт. Товуш муьрдени. Себэхмундеи. Оморени г

Гуьли ве Иричке. Э ишуревоз Салман ве Ирмигьо. Вокурденуьт килите. Эз омбор ведироморенуьт гъэземетигьо .

Алхаз: Э Иричке, туь нетерсири э меревоз гьижире кор эри сохде? И чуь мэхсереи? Эзечуь ме гъэдерсуьз фэхьлее одоми мибошумки.

Иричке: Туь гуьрг енебуге аслани бегем эз туь эри терсире?

Алхаз: Мере э хэйвуревоз эдей той сохде. Бошку, сес нисохум, терси ненге эгене э гъэземет мидешенуьт. Гьемме шоробгьоре михурдимге?

Шолум: Э Гуьли, туьре номус гьисди? Туьре гIэйб нисе оморе э меревоз ижире беде зарафет сохдей туь?

Гуьли: Гьемише туь зарафет нисохики. Е гиле эймеш гIэмел миёв. Енебуге у профессор эз кортуь фурмуш бири? Ененге ордентуь те имогьоиш э игиде синейтуь веноре не омори?

Алхаз: Жилид зерейм.

Шолум: Эз хиники муьрдейм.

Салман: Биригьо бири, имогьой гьердуьшму э зиедиревоз эгъуьлменд мибошит. Эчуьниге мере э и шегьер кориш нимуну.

Шолум: Егиле зигьисденим э и гIуьлом.

Салман: Гьелбетте. Унегуьре диеш гIэсуьллу бие бошим.

Алхаз: Э киревоз нис бире? Гъэлет сохдейм. Салман: Э зенгьошму согъбоши гуит. Угьо ишмуре эз герексуьзе рэхь поюндет, э хубе жиро чарундет.

Ирмигьо: Имогьой динж поит. Эме председатель гъэдэгъэ зеребу: э е орине варастге и дуь хьэрмэхь омбор шоробире, э угьо премиеш доре, путевкеш э Масков, э выставка.

Шолум *(вегирдени сэхд сохде конверте):* Омбар согъбоши.

Алхаз: Эз иму дие олхоин бошит. Иму э тэхьнои шороб гьич нихурим. Еки шенд – хьисоб сохит, гьердуь шенди у жегьендеми-ре ичкуре. Э гьеммей пулгьой гІьуьломевозиш дие е дугъиш те невегьоре дире, шор бире.

Шолум: Те гІэилгьоймуре суьфдеи кук бире.Алхаз: Кук гье-лем бистоге. Бистоге гьемме духдергьо?

Шолум: Дур гердо, дур гердо.

Гуьли: Э профессор, э Шолум, туь э хуне нисе оморе?

Шолум: Чуьтам неем, ежире хов дери мере, гуйге гьич э гІуьмуьрмеш серме э болуш, жендекме э хьэлов не расири. Э Алхаз, ме бурам э хуне, е тикеш нуш хурум, те пишнеи михисуьм. Эз пишнеи бэгъдо имуре екем кор мунди э инжо. Мере гьейсэгІэт гъувот эн у келе пичикегьоре гъуьл додоре нисди, туьш екем хэстеи туьре веги, бирорме.

Алхаз: Туь, Иричке, мере э хуне деиштени? Ненге бэхшле-миш не сохдей мере? Гу, э шугъэмтуь гъэйре гьич медеил.

Иричке: Бошгу дие, и шите гофлогьоре мегу, туь той эни хуьрде корлегьо нисди, зелей туьреш инжимиш месох э неогъи.

Алхаз: Эле, чуьтам инжимиш сохум ме туьре. Мере гьеммей эни хэлгъэ хуно нуьгь-дегь зе нисдики. Гьисдигьо-нисдигьо е туьллеи. Эрчуь бисто эгене бие э рэхь бурам э туьревоз.

Иричке: Имогьой варасири? Ненге э тэхьнои мимуни, зесуьз. Е дуьлхошие гофеш екиш нигую этуь, парталтуьреш нишуру, е бишгъоб чиш нидуь э вэгІдою.

Шолум: Э хьовир милиционир, нумтуь эйме оморенигьо Салмани, биё э хунейму э гъуногълуъги, е лугъэ нун себэхьмун-деире хурим.

Алхаз: Эчуьниге туь, Ирмигьо, биё экиму, туьре гъуногълу-гъи сохим.

Ирмигьо: НэгІ, мере гьелем гъуллугъгьои э инжо. Эри хэлгъ ихдилот пестеинере бие сохум. Омбар согъбоши.

Гьеммейки рафденуьт. Ирмигьо ведироморени э пушой сегьне.

Пестеине (Эпилог)

Ирмигьо: Гирощд се сал. Шор рафдуьт хьэрмэхгьо э выставка э Москов. Оморенге эз унжо эри гьемейки хэйли бэхшгьо овурдут. Эмеш раси е раче ейлугъ ве е жуьфт наски. Зегьошуш э вогощдеи шуьвергьо лап денишире́т, эз пестеине коргьошуш рази бирет. Гуйге Шолум не гуфдиребу у гофгьоре, гуйге е гIэмелдане фолчи э гIов денишири гуфдири, чуь мибуге. Эри хубе, зарблуье жофо Шолуме орден дори хуькуьметиму. Эз пенж-шеш мегьиге председатель колхоз рафди эри кор сохде э е жигейге. Гьеммей хэлгъ песде вихди э жигей эну Алхазе. Сеимуьн гофиш гьебирден дуз ведиромо: э хуней Шолум омори профессор эз келе шегьер, эже Пинхас тербие гирощдиге. Расди угьо шороб- эрагъи не хурдет, оммо профессоре лап хуб гъуногъ сохдет. У е шев э омбор домундеи эри жунсогъи эн дуь хьэрмэхь лап герек бисто. Эзумбэгъдо угьо э лой шороб дениширеш нисе дениширенуьт, буйлеш нисе кеширеньут, эзечуь угьоре лап хубе духдиргьош хилос нисохд, чуьтам эз дес зегьошу веромоге. Э и се сал не бири е рузлеш, угьо экиме э чойхуне неев. Себэхьмунде зу эз гьеммей эни хэлгъ вокурденуьт угьо дер чойхунере, тэхьти сохде-сохде хурденуьт э еки е чойник чое. Гилейге оморенуьт угьо э жиге корме, руз кори варасденге. Нуьщденуьт дуьимуьн гиле э куьнди е сэгIэт, э хэлгъэвоз эширине суьгьбетиш сохденуьт, чоеш э лезетевоз хурденуьт. Ме э гIэили э чойхуне кор сохденуьм, кидан бист салиш мибуге. Э и бисд сал ме гьемме жире одомигьоре дирем. Гьеркире е хосиети. Екире тухе чой хьэз оморе, мугуи э пушойю э сер истул пейлей коньяки. Екийге хосдени лап очугъэ чой, зерде гIовлере хуно. Гъэдуьр эн дусди эни дуь мерде ме лап хуб дануьсденуьм э и се сал. Чуь еки сохдге, гье уре екийгеш мисоху. Эз е чойник хурденуьт, гуйге эз е куьф, бэхше не сохде, хэржи сохденуьт. Мереш мие бире ужире хьовир, зарал нисохдум. Эз угьо э жигей келеи Шолуми. Оммо э песой хьэрмэхь хуьшде мирав э гIовиш, э гIэтошиш.Хундеи варасде, вогощд э хуне Пинхас.

У бисдо келеи агроном эн колхоз, э гIэрей хэлгъ хуьрметию лап келеи. Марго и салгьо денишири энумгир хуьшде. Ченд илчигьо не диремо эки бебешу, гьеммере пиш сохди, э екиш эз Пинхас бэгъэй рази не бисдо. Мереш огол зеребу э у шоре гIэрси. Шоробиш хурдем, вежеистеш вежеистем те офдоре эзир истул, суьст бире. Имбуруз эри гьердуь кифлет исд лап энтигъэе руз: игьоре гIэил бири. Ме шиновусдем, духдер бири гуфдире. Имогьой Шолум чуь мигую, эхи у гоф дори: те кук бире жоилгьоре, у е дугъ шоробиш хурдени нисди. Оммо те имогьой гоф хуьшдере гирди, Алхазиш э у гуьре сабур сохди.

Э сегьне ведироморени Алхаз ве Иричке, Шолум ве Гуьли. Э миглешу эдее рафде Пинхас э гIэилевоз э десгьо, э кинию Маргош.

Алхаз: Э Шолум, и чуь кори омори э сер иму? Эз зугьунтуь ки кешири эри гуфдире у гофе: гоф мердини – нихурум (*сохдени эз зугьунию)*.

Шолум: Туь чуь хунде, Алхаз, мере миест бире дердгьойтуь. Э хэпер меш нисди, туь мунош. Небистоге, те муьрдеш нихурум – зарал нисохум.

Алхаз *(ох кеширени):* Эчуьбуге меш э туьревоз.

Шолум: Дениш, чумлегьой гIэил эн мере хунои.

Алхаз: Туь чумгьойтуьре эзже дире, негуи эимуш?

Шолум: Нехогьойтуь гьич э гузги неденишири бегем? Ненге терсирени, денишириге, у дуразе беденишонее винитуьре мивини гуфдире?

Алхаз: Эле, виниме е минжигълеики, эн и балалере хуно. Гуьли: Неогъ хьижет месохит, гIэил э дедейхуьшде омори. Гуйге сирот эн Марголеи. Ишму чуьтам нисе диренит?

Иричке: Муйлогьо ю эн Пинхасе хунои, сифотлеш ужире сипини.

Ирмигьо: Эки ухшеш зеренигеш, эри гьемме амбарек бу, екишмуш э инжо, э и шоре руз кес нисдит. Дузи? Гьеме э еки:

Согъбоши. Эз гIэилгьойтуьш винош. Дуьзи, аззи. *(Эдее хунде-нуьт):*

Мозол инсон, шори инсон,
О, чуькле бала.
Чуьшмеи туь эн гьеминон,
О, теке бала .
Дуьл эн дедере месох хьэл,
Бош эгъуьлменд, бала.
Чумгьойтуь мимуну темиз,
Офдуьми туь, бала.
Эри бебе бирей азиз,
Мун тевесер, бала,
Ой, чуькле бала, азизе бала,
Товуш эн дуьлиму, бала.

П е р д е .

Ш Е Ф Д И

Пьеса эз 10 шекуьл

Бэхш вегирденигьо сифотгьо:

Девер – бистсале кук, студент
Мунош – бебей ю, колхозчи, шастсале
Мержо – дедей Девер, пенжосале
Томор – шаздесале духдер, эри духдири хунде
Одом – колхозчи, хьэрмэхь Мунош, шастсале
Сефер, – хьэгьергили Томор, бистсале
Динор ве **Тейло** – духдергьо, хунденигьо э Томоревоз
Исай ве **Борух** – хьэрмэхьгьой эн Девер
Серпои э ресторан
Рушверие келемерд
Библиотекарь – жогьиле духдер
Маня – хэгьергили эн библиотекарь

Екимуьн шекуьл.

Богъчелей шегьер. Дуь-се дори, гуьльо, гиев. Э скамейке нуьшди келемерд э сипре муйгьой серевоз, рушвери, эдее гозит хунде, э иловлеш нисе денишире. Э пушой сегьне ведироморени Девер. Э тению назук ,гъулкутэхьэ шеи, сие шовол, пойвокугьой гьеминони. Э расди десию дери раче, зерде гъузургъуьл. Рэхь рафде-рафде, эдее э ниетевоз гуьле буй кешире, ловгьойю э хэнде фарафде. Поисдени.

Девер: Чуьтам гьовой асму дегиш бирениге, гьезечуь гьовоймеш дегиш бири имбуруз. Е сэгІэтле нисе диренуьмге духдере эн дуьл, эн ниетме, серсоне хуно, делуь хуно биренуьм

рафде. Оммо чуьтам у экиме те гъиемет пою, муну эхи гьельем не зенме, не гІэруьсме нисди у. Оммо егъин мибу… *(Буй кеширени гуьле. Ох кеширени эз биней дуьл)*. Руз пишнеи эдее бире. Кей мивохуру Томор эме, руй-сифоти юре мивинуьм, чумгьоюре э тур эн сухденигьо эз муьгьбет дуьлмеревоз мигируьм? Ки дануьсде? Ки мидануь жогьоб доре мере? *(Домундени гуйге э лугъонде фикир)*. Эз расдекиш, чуьни гъисмет эн инсон? И гофе гьеммейки дануьсденуьт, оммо бинелуье мэгІно юре ки бегьем, буьтуьн варасирени? Пире мердгьо э худо, э гофгьой Туро бовор сохденуьтгьо, гуфдиренуьтки мозол ве гІэжел инсонет ве гьер одоми э сер булутгьой асму нуьвусьде оморенуьт. Оммо боже-хьэт. Енебуге ки у гъисмете эз руй асму хунди, эри тэхьное сер хуьшде семе дузе жире песде сохди, шор бири. Не бири гьелелуьге ужире!… (*Денииширени э зеверсер хуьшде, гуйге асму-ре дире)*. О, гъисметме!О, муьгьбетме!Чуь мибу себэхь...!?

Келемерд: Мурдалгьо! Гъуругъсевенгьо! Хьэремзедегьо! Чуьтам хори гирде, тоб доре ишмуре!?

Девер *(чарусдени эки келемерд э гъэйревоз):* Леле, ишму э меревозит? Чуь сохдем ме бегем?

Келемерд *(Сере эз гозит ово гирдени, дирени Девере):* Чуь-там? Эричуь кор эхи? Бэхшлемиши хосденуьм, хэлефме, и хьэ-рой-нифриме эй и эи гозит хундемгьо мурдале коргьои.

Девер: *(э хэндеревоз, э хуьшде оморере хуно):* Эле, ме терси-руьм эхи. Гъэйгъу нибу, э меревоз эзечуь бирени, е ченд гиле ки-ниге хундеки, деде-бебере э нехэберие хэндеревоз терсуьндем. Кидан, лап бедемугІуьжуьзе коргьо нуьвуьсде омори э унжо, э ишму хунденитгьо гозит. Неогъ хьэрой ни дешендит…

Келемерд: Ченд сал зигьисденуьм э гІуьлом, бебей эн келе кифлет, невегьо-нишрегьош гьисдуьм, эгене э бедхьисобе коревоз рази бире нисе дануьсденуьм.

Девер: Чуьтами сергофи эну статья? Меш михунум.

Келемерд: Сергофиш лап бидэгІэт оморе эриме: "Гъисмет."

Девер *(Гуйге э сер ю асму офдори, жуьмуьсдени)*: Чуьтам?

Келемерд: Эримеш ежире омо, чуьнки меш у гофе э сокитиревоз шиновусде нисе дануьсденуьм. Салгьойме амбари, пушой эз гІуьлом рафдей мени. Эзутовне э сереботи гъисметме ве гъисмет эн гІэилгьойме дуразе шевгьо фикир сохденуьм…

Девер *(Гуйге э хуьшдеревоз):* Гисмет? Эз товун чуь бие бу у статья? Зурбое кори. ГьейсэгІэтине хэелгьоймени…

Келемерд: Дануьсде воисдениге туьре, гуюм. Е кук ве е духдер эдембируьт гІэруьс ве домор бире. Расди, угьо гьердуь эз дуьли дуь эн еки бируьт, эз зуревоз шинохдембируьт дуь-екире. Оммо бебе-дедешу э пэхьники игърол сохдуьт эри духдер келе рэхь доре омо се гьозор монетгьо пул, дуь гусбенд ве чигьойге. У коре дануьсденге, духдер омбор гъэйр кеши, минет сохд э бебею: ше у куьгьне гъэдотгьоре, бебе! Ме бегем гІэсбуьм, туь мере эдее фурухде. Эри муьгьбетме пул вегирде? Оммо у э гофгьой гІэил не дениши, сие кор хуьшдере сохд. Не ветовусд духдер э у мурдале доре-восдоре, хурд огъу, э гъэриш дуь сэгІэт муьрд. Расирени и хэбер э кук, домор ю. У эз келе бедмозоли муьгьбет хуьшде сэхд нечогъ бисдо, эз эгъуьл хэреб… Песде тэхсиркоре э гъэземет дешендуьт. Дузи, бесгъуни доригеш зобунире, шефдире, эгене муьрдере диеш зинде нисохи, дие ме бурам, э ме э хуне лап дениширет. *(Рафдени).*

Девер поисдени гьезечуь, гуйге э пушой чумгьой ю гунле пар зери гирошде. Хэйли вэгІдо сес нисе ведироморе эзу.

Девер: И гофгьоре неогъ шиновусдем ме димбедуз э у туьтем, кейки хэелгьо-фикиргьоймеш эз товун гъисмете ве Томор э сер ме оморет. Лап терсиренуьм меш. Михоую эриме ер мере? Чуьтам гІэруьсиме мигирору? Куьгьне гІэдотгьоре бебеймеш нисе шенде. Чуь сохде гереки? Ки весиет мидуь мере э и четине мэхьэл? *(Поисдени екем).* Э-э, у песдеине кори. ГьейсэгІэт вэхд эн ужире фикиргьо нисди *(Э хэндеревоз).* Чуь хэруьм ме! Гьелем э Томоревоз бегьем шинох нисдуьм, дегь гофиш дуь эеки не гуфдирейм, оммо ниетгьо мере гъэдерсуьз дур бердет. Зигьисде

гереки. Э дуьшгьой одоми сер вериге, тие туп нисдиге, рэхьэ рафде гьемише мибу. *(Эз десию гуьл офдорени, у нисе доре э у кор мэгIно, пое э чекмеревоз э сер гуьл норе).* Томориш не вохурди э ме, эз хьэрмэхгьойме екиш веди нисди. Бурам, гещдуьм угьоре *(Рафдени).*

Дуьимуьн шекуьл

Кучей шегьери. Етэбэгъэ хунеи э дуь ковре пенжерееревоз. Э гьер лой дуь куьнж хуне дуь дор поисдет. Э пушой сегьне эз фонар эдее товуш офдоре, рангию екем гъирмизини. Эз дури эдее сес гитара ве мэгIни жогьиле сес мерди оморе:

Дуьлме, хосденуьм,
Месох тенги.
Э иловлейме
Сад астарагьои.
Мебур товуше –
Лап раче менги.
Мезе гъопозе
Эз серме, гIуьлом.
Не офдум ере.
Гуит: текей?
Ме бедмозолум
Э тэхьнои.
Гене шевгьойме
Бисдорут торик.
Мебош пэхьни,
Бедхьисобе гуьзел.

Эз елойге э куьнди оморени сес шоре хэнде. Э сегьне ведироморенуьт Исай ве Борух.

Борух: Ме ведешенденге эз куьф тозе пенжмонетире, гьелбегьел сифот ю дегиш бисдо… "Эже гереки ишмуре рафде, гIэзизе

хьовир, – гуфди кассир, – тэг!ди сохде-сохде. – Э коми руз. Э коми сэгIэт? Э Москов, персебэхь, руз пишнеи? Бошиста! Ини билет ишму. Рэхь ишму ник, шор рафде, шор биевошит. Омбар согъбоши! Гьергой герек бисдо гене – э сер дуь чум ме…

Исай: Дузире гуюм, лап келе, гъэдерсуьзе гъувот де э пул. Гуйге бигIилегьо, когъозлегьои – оммо…

Борух: БигIилегьо?! Туьре герек не бисдоге, енебуге зиединиге – гьердуь куьфме хьозури – биер, хьовир...!

Исай: Негуи э ме, Девере, хьэрмэхьимуре, эз пул эзгьечуь, имуре хуно, эз пул хьэз оморени? Эриме оморенигьо, нэгI. Не зиедие шороб-эрэгъи хуру, кейф соху… Туь семе хуб варасирени, чуь одоминиге у? Ченд сал э гIэрейму дусди-шолумини, эз серме нисе вадарафде…

Борух *(Е жире денигирени э сифот Исай):* Сургьой эну, дуьлестигьо ве ниетгьою э сифотию очугъи – туь те имогьоиш нисе дануьсде?

Исай *(Мэхьтел бирере хуно):* Сургьою? Чуь сур бире, Худо мееро, одомире эз хьэрмэхь, эн гьердуьйму мере гьич хюбер нисди. Дануьсдениге, гу э меш.

Борух: Ни фурухи мере? Песде э вихдей серсоне хуно ошугъ бире одоми ки вероморе?

Исай: Ошугъ бире? Серсоне хуно? Тозе овосунегьои!

Борух: Эле эз расдекиш, э у коргьо неде! Туь Томоре эз медицински училише шинохди? Е жогьиле, гуькчеке духдери. Деде-бебеш нисди уре. Э детдомиге. Э интернатиге келе бири, етими эз деврдовгIо. Шинохди? Девер хьэрмэхь иму эз дерд уре хосдеи эдее муьрде, хьэл бире. Сифотиюш зим-зерд бири, чумгьоюш дуь келе астарере хуно эдее сухденуьт. Лап дегиш бири. Дануьсди биней коре? Сес месох, ненге мере хьэриф эну нисди.

Исай: Эле, туь ингъэдер мэхьэл сес не сохдей, не гуфдирей э меш? Гуйге чумгьойме кур бу, имогьой товуш винирем, э дузе рэхь ведироморем. Ижиреи коргьо? Дениш ебо, гьич нигуфдурум Девер гьечуь лугъонд, тобсуьз ошугъ биренигьо одомини гуфдире. Оммо имогьой эдее диренуьм: дузи гофгьойтуь.

Борух: Гофгьойме дуз гьисдуьтгеш, ме диренге, чуьтам хьэрмэхь иму э мунутию е гиле ох кешире, садбо э рузию гуйге э хуьшдеревоз гуфдирени: эжеи туь ерме, песде нехэбереки нум Томоре гирдени, войнесуьз хэндуьсдени енебуге эз чумгьою гIэрсгьо рихде – диренге и, э чуь имунигьо мердгьо нисе гуьнжуьсденигьо шите корлегьо дери, мере хэндеш гирдени, оммо гъэйриш оморени.

Исай: Рэхьмет э хурде ширтуь. Ме де уре эз руьхшендигьойме нийлуьм.

Борух: Е кор не сохде, ни поим, чуьнки зарафет не бисдоге э гIуьлом, э гIэрей хьовир-хьэрмэхь, зигьисдеш герек нисди… Пой-о, кини оморенигьо? Эле дануьсдуьм. Туьре воисдени дире у духдере, э комики бирор иму гуйге Меджнун э Лейли ошугъ бири? Э у жегьендемие винихуьлмие духделе Томор дие! Уни эдей оморе. Бие дуьндуьрмиш сохим…

Исай: Белки герек нисди? Э вихьдей Девер ки вероморе песде, хэбер расиге э у? Бие мугъоет бошим!

Борух: Метерс, ме э туьревоюм.

Исай: Бошку, лап терсенгьо нисдуьм ме, зиедие гоф мегу. Екем зарафет мисохим, хэелгьошуреш миданим .

Э сегьне ведироморени Томор.

Томор: Эжеи те гьониш хэгьергилигьойме? Имид дорет сэгIэт хьофди э инжо мивохурут э ме. *(Денишрени э сэгIэт гъули)*. Нимей хьэшд эдее бире. *(Дирени жовоне кукгьоре, чарусдени э е лойге),*

Исай *(евошлей):* ГIэйбкеши, мермекином эрию.

Борух *(э у гуьре):* Э серсоневоз дуь эз еки нидомунут.

Исай: Чуь офди э и у харе хьэрмэхьтуь *(Э хуьшде: Зурбо раче духдери, чум жэгьендеми чи варасирени):*

Борух: У серсон туьре бугу. Оммо туь офдей жигей юре. Э мейму ухшеш зере *(Эй хуьшде: туь мунош эзу расди э вечехаре Девер, бирортуьревоз):*

Исай: Эри сер ги, бурмун гьинорменди туьре.

Борух: Дуьлпесо мебош, ме пес нимунум.

Исай: Дие гъогъэ хуно эйчуь поисдей?

Борух *(Чоресуьзи)*: Бэхшлемиш сох, хэгьер *(Евошлей оморени куьнд эз Томор).*

Томор *(Мэхьтел бире)*: Ишму э меревозит?

Борух *(Э дургуне мигьровуниревоз):* Туь эз кигьои хэлефме? Нумгьой келетегьошмуре ме нисе дануьсденуьм?

Томор *(Э хуьшдеревоз):* Ю гуйге лап келе мерди! Кидан, руьхшенди сохде э ме! Оммо чуьтам жогьоб недуьм, эхи зобуне гоф не гуфдири *(Сифотию эз гIэйбкеши гъирмизи бире, оммо жогьоб дорени)* Ишмуре э меревоз гъуллугъи?

Борух *(Гъизмиш бирере хуно):* НэгI, чуь гъуллугъ бие бу мере э туьревоз?! Эдем гирощде тозе онгуре хуно. Туьрш-мезе…

Томор *(Э гъэйревоз, гуйге эю синле зере омори):* Ишмуре э меревоз чуь кори? Бигьилит мере э динжиме! Чуь ихдиери ишмуре э ме мешет бире, эз куче гирощдеш нисе бире.

Борух *(Хэндуьсдени мурдале жире):* Онгуре э вэхдию не хурдиге, тиршов мизенуь… Ха-ха-ха…

Исай *(Варасирени чуьниге, екем пешмуре хуно):* Э Борух, веси дие, зарафетгьойтуь нисе варасде эхи… Имуре рафде гереки…

Томор: Чуь гуфдиренит ишму! Мурдал! *(Видовусдени рафде эз вегьне).*

Исай: Чуь гуфдири туь э у, хэр? У эри чуь гирисдебу? Туь чуь сохдей? Белки у и дири-зуи зен эн куьнде хьэрмэхьтуь мибу. Туь бегем муьвэхьтуьре вир сохдей?

Борух *(Дуьл дорени хуьшдере, оммо серию э жиге оморенге, варасирени гъэлет биреи хуьшдере)*: Э, э хэпермеш нисди. Эвельминжи, бегем мерд чуь Девери ве ме гьич э хотур гIэруьс хуьшде эз хьэрмэхь хуьшде дес нивегинуь? Дуьбореминжи, кук э духдеревоз эгъуьлтиже зарафет несохдге, зиндегуниму эри чуьни? *(Поисдени гуйге э хуьшде омори. Евошлей):* Эз расдекиш чуь сохдуьм ме? Мере и кор эричуь герек бу? Э, Исай, мере садан фирмунди. Ме бегем Девере гьич нисе шинохденуьм?

Лоле шекуьл. Бору поисди э пушой томоше сохденуьгьо одомигьо, десгьоре э гьердуь логь шенде. Э сифотию мэхьтели ведини. Исай гьердуь десе э лойю гирди, гуйге эдее серкуш зере.

Сеимуьн перде.

Гъэд хунеи. Э гьер лой утогъ тэхд не дивони. Э минжи шилхьон не куьрсигьои. Э сер шильхтон бишгъоб э емуьшеревози. Э песо ишкоби э рафле-сэгIэти. Мержо эдее хорире жару зере. Э сер тэхд Мунош дегешди, э кулию назуке одиели.

Мунош *(хэбер бирени, нуьшдени э сер тэхд. Пойгьоре э зофру фушенде):* И чуь жегьендегьемие ховгьо диренуьм ме шев ве руз? Кукме Девер, офдумлейму. Раче духдер, э тикме ухшеш зере. Оммо ме уре, э жун Худо, гьич не дирем. Товуш. Бидэгъэти. Песде э ебо хьэрой, шивен, сес гирье. Чумгьой Девер гъэриш бирере хуно. Зенме гьолок, сес бури, гуйге лол бирем…

Мержо *(поисди э миглей хуне. Эдее гуш веноре, э десию жару де, кемерию гъэди эз хэсдеи):* Э шуьвер, туь чуь хунде? Гуйге вэгIдой нумазиш нисди, эгене гофгьоюреш варасире нисе бире. Чуь омори э ховтуь?

Мунош: Эле туь э хуне де? *(гуш венорени э гофгьой зе, песде э ело).* Хубчи не шиновусди, фэгъир Худо! *(Э зеревоз):* Текей кор сохде? Нечогъи туь эхи! Э хуьшде езугъ нисе оморе туьре?

Мержо: Чуь сохум ме? Эз э ежиге нуьшде-дегешде, ки сирои бири? Гъэйгъу нисди, э и е-дуь мегь жовоне зе мидебу э хунейму. Кумек мибу э и пире салгьойму. Эри туь чуьтам оморе?

Мунош: Худо мебуро, кукиму мерд бири. Е шефде кор, е гIэйбе жиге неде э гIэилиму – у келегедимуни. Оммо тэгIди нисди. Имогьой кукгьой хэлгъи у ишу хуьщденишу вихденуьт духдере. ВэгIдо мибу у, Девер, миев мигую: хоит эриме бурмунуме духдере…

Мержо: Туь чуь хунде? И гофгьойтуь эдее дуьлмере бурраньт! Чуь ихдиери уре ужире бедхисобе кор эри сохде, биебури овурде э сер сипре сертуь? Ме миофум эрию духдере, дес ве чум кес не расире шофтолуь богъэ хуно мибу у. Песде бебе-дедеюш эз бэхдевере хубе одомигьо бу. Эхи имуреш гъувот эн кшьо герек мибу, мозол ишу имуреш зиндегунимереш товуш мидуь. НэгI, чуьтам келетегьой туь, бебегьойму сохдиге, иму эзечуь бие сохим. Енебуге ме эз биебури, эз гъэйр хуьшдере э нефд батмиш мисохум, мисухунум *(гиристени).* Э гIэил семе у инсофсуьзе тэхьэргьоре мегу …

Мунош: Туьре чуь бири? Эри чуь гирье сохде э и динже хуне? Элем кор гIэруьси нисдики.

Сес дер куфде оморе. Диреморенуьт Сефер ве Томор. Э дес Сефер боможник э хуьрде пулевози. Э дес Томор э гъуногълугъи огол зеренигьо когъозгьои.

Сефер: Руз ишму эхэйрбу! Эри небирогоргьошмуш гердо! Фердешев э хунейму миейт э хосдеи хэгьерме.

Мунош: Мозоллу гердо!

Мержо: Тевесер зигьо э одохлуй хуьшдеревоз, хэлефме! Чуь хэбери эз хунеигьошму? И духдер кини э туьревоз?

Сефер: Хэгьергилимени. Нумию Томори. Шинох бошит.

Мержо: Ме, кидан, келетегьойтуьре нисе шинохденуьм…

Томор: Божэхьэт, холе. Ме э детдом келе бирем.

Диреморени эз дорну хуне Девер. Томор нисе дире уре.

Мержо: Фэгъир Худо! Чуьтам гьечи?

Томор: Э ме гуфдирет э гIэили, гуйге бебейме э довгIо мунди, гуйге э у келе игиди бирмунди э Германия, хэлгъ эн угьоре хилос сохдеки. Гуйге дедейме э дуь мегь муьрди-варасди эз дуьлести. Ме сифот эн угьоре не дирем.

Девер: Руз ишму эхэйрбу. Бэхшлемиш мисохит, мешет биремге э ишму.

Гьемейки чаруьсденуьт э лой ю. Томор диренге жовоне куке екем песово дорени хуьшдере, гуйге эз терс нехэбереки биреи.

Мержо: Кукме. Э э ертуь мунди Сефер? Э эхири курс институт гирошди Девер иму. Э Москов совод вегирде.

Эз куче оморени сес мэгIни:

Дедейме, дедейме, мефурух мере,
Ме терсиренуьм эз у домор.
Хубчи мизери, буррири и сере:
Э дуьлме огъуни, нумме – Томор.
Дур бош, бирорме, эз и одохлуйме,
Нибу эритуь дуьруьсде хьэрмэхь,
Хубчи дедейме нишенд и туме,
Нисохд эри кук ю зиеде темэхь.
Тик сох, куклей ме, дуразе хэнжеле,
Ини дуьшментуь, зе эз шугъэм…
Бедхьисобини, ме вихуьм гIэжеле,
Нисди женнет, бурам э жаандем.

Мержо: Хележигер гердо хундегор. Кидан, эгене гъэрише зен шегьер эз делуьхуьне ведиромори.

Мунош: Мегу дие. Нечогъини. Гьичиш сохде нибу.

Томор ве Девер те и туьтем мэгIниреш не шиновусдет, эз жиге не жуьмуьсде, дуь э чумгьой еки денуширет.

Томор *(Гуйге эз хов хэбер бири):* Чуь? *(Оморени э хуьшде).* Вегинит, холе. Согъбошит. *(Зу, э тэгIдиревоз ведироморени).*

Девер е жире поисди, гуйге юре воисдени э песой Томор вирихде. Песде тоб дорени, чарусдени, дарафдени э дорну хуне. Гьеммейки денишиленуьт суьфде э лой Томор, песде э лой Девер. Мунош жумундени сере э суьпле хэндеревоз. Зению энгуьшде гIэнж гирде. Сефер чумгьоре э хори фушенди, гъогъэ хуно эз жиге нисе жуьмуьсде.

Чоруьмуьн шекуьл.

Чуьл-пелесей шегьери. Э иловле савзе гиеви ве дуь-се дори, гуьлгьо эдее хушбуй доренуьт. Буьлдурчин эдее мэгIни хуьшдере хунде. Э дури ведини ковре догъгьо. Девер нуьшди э сер гиев.

Девер: Э духдергьоревоз ме омбар дусди сохдем, чуьтам бирор э хэгьеревоз дусди сохдениге. Гьич те имогьой темэхьиш не омори мере, дануьсдеш нисе дануьсденуьм, чуьнуьтге десгьо ве ловгьой ер. Чуь зурбое гIэтош дегеси э дуьлме, ме туьре суьфдеи гиле диренге, Томор! Ки дори туьре ижире жовогьиле чумгьо ве балай жейрони? Э коми бэхдевер мираси туь, мере те гъиемет бэдмозол сохде? Ки жогьоб мидуь э и чоресуьзе пуьрсуьшгьойме?

Эз биней сегьне оморени сес хэнде. Веди биренуьт се духдер: Томор, Динор ве Тейло, гьерсешуь шуш нефес гирде.

Динор: Духдергьо, веси видо-видов сохдеймгьо. Дие мере эри хэндуьсдеш гъувот не мунди.

Тейло: Чуь рачи инжо – гуьлгьо, буьлдуьрчин… Оммо ки имуре имбуруз эз училище эз нубогьо вирихунди? Иш динже Томори, гьич эз гоф келегьо нисе ведиреморонигьо. Эгенеш хуб жигею сохдейм. Е и темизе, соките эвир эн мерж э гьемме книггьой гIьлом миверзуь…

Томор: Меш нисе дануьсденуьм, чуь омориге имбуруз э серме. Гуйге пэхъникие сес огол зери мере, гуфди: бегем туь гьич

мозолтуьре шенде ниофи?... Чуь рач, очугъ вединуьт э инжо доргьо – кип-кову, гуйге дергьо ве асмуре хуно. Гъезечуь денишиpенге э угьо, гьозор ниет оморе э дуьлме, дуь эз еки шори у ниетгьо… *(Дирени Девере).* Ой, ме и куке эже дирем? Э и куьндигьо? *(Э ер овурдени).* Э хундогу дарафдеки.

Девер (*Сесию лерзирени*): Руз ишму эхэйрбу!

Динор: Руз ишмуш эхэйрбу! Ме ишмуре хуб шинохденуьм, ишму кук эн лелелй Муношит, э Москов хунденит.

Девер: Эри. Дузи.

Тейло: Ме гьич хуьшдениме э Москов не бирем, чендгъэдер книг хундемгеш, киногьош диремге эз товун ю. Ниетмени э унжо е гиле семе рафде. Имшуре хьэз оморени эз унжо бире?

Девер: Эри. Дузи (*чумгьоре нис вегирде эз сифот эн Томор Духдериш гофсуьз денишири э Девер.*)

Тейло: Туь гьич не рафдей э Москов, Томор?

Томор: Эри. Дузи.

Динор чуьниге варасирени, евошлей гирдени Тейлоре эз гъул. Ведиромоpенуьт эз сегьне.

Томор *(оморени э хуьшде):* Ой, духдергьо эжи? Мере шендет, рафдет эжеиге. Бурам гешдуьм угьоре *(оммо эз жигей хуьшде нисе жуьмуьсде).*

Девер: Поит екем.

Томор: Кидан, мере фурмуш сохдет, шендет. Бурам зу э угьо эри расире.

Девер: Поит екем.

Эз е лойгей сегьне ведиромоpенуьт Исай ве Борух. Гуйге сие булут гирдени нимей асмуре, товуше буш сохде.

Борух: Эле, вохурдет эхир дуь э екиревоз ковтерлегьо. Евош, сес месох, имуре нисе диренуьт. Бие пэхьни бошим, денишим *(Дарафденуьт э песой дор).*

Томор: Чуь хьэлежигер бисдорум ме. Гьово дегиш бисдо. Чуьшмеш веди нисди дие, буьлдурчиниш дие нис хунде.

Девер: Метерсит. Чуь терс бие бу ишмуре? Гьовогьо эзечи дегиш биренут: гьейсэгIэт воруши, эз е мунутиге дирени – эгене офдоини. *(Э е лойге)* Оммо эймеш ужире омо. *(Э Томор):* Ишму мере дирейт егиле э хундогу дарафдеки, оммо ме ишмуре ченд гиле дирем, э ерме хуб мунди.

Томор *(очмиш бирере хуно):* Эри? Дузи гофгьошму? *(Э думит домунде екем).* Ой э ермеш эдее оморе имогьой. Чендгиле вохурдейм иму э еки – э куче, э хунденумгьо жиге, э туку… Эхи чумгьошмуре фурмуш сохде нибу, савзе гIов дерьегьоре хуноют.

Девер: Эз гофме гъэйри бисдоритгеш, ме э ишму э гъэсдевоз вохурдем. Мере эз зуревоз воисдембу э ишмуревоз гоф сохде, шинох бире. Войгеьойме темизуьт.

Томор *(сессию лерзирени):* Ме бовор сохденуьм. *(Е хэйли сес нисе сохденуьт).* Э хьисобевоз воруш миев, мере рафде гереки э шегьер.

Девер *(э муьгьбетевоз):* Рэхьмеш э улои. *(Рафденуьт).*

Борух ве Исай ведироморенуьт эз песой дор.

Борух: Зурбое кори. Е гофлешуш э гушме не расири. Белки кар бирем.

Исай: НэгI, кар не бирей. Меш гьичиш не варасрем.

Борух: Эле, и кини? Тейло? *(Э Исай):* Ме и духдере лап хуб, очугъ шинохденуьм. *(Лап мурдале жире хэндуьсдени).* Эй Тейло, ишму чуь сохденит э инжо месуьз?

Э сегьне ведироморенуьт Динор ве Тейло.

Тейло *(э гъэйревоз):* И чуь хэре хьэрои? Туь жингир бирей!?

Динор: Ишму не дирейт, эже рафдиге е жоиле раче духдер, тойму э гъирмизине булширевоз? *(Исае воисдени жогьоб доре, Борух нисе гьишде),*

Борух: Ишму эри эну духдер эйчуь гьич дуьлпесо мебошит. У кор хуьшдере лап хуб дануьсде, мозол хуьшдере ужире духдергьо пой зере негирорут.

Динор: Ишму чуь гуфдиренит? ГIэйб биевгу ишмуре!

Динор ве Тейло рафденуьт.

Борух: Мере? ГIэйб? Эри чуь эхи ?

Эз асму оморени сес гром-гром.

Пенжимуьн шекуьл.

Хьэет хуней Муноши. Э лой чепи дес дор сибини. Э елойге шилхьон ве се-чор куьрсини. Э сер шилхьон симовори. Мунош ньушди. Мержо эдее чой декирде.

Мержо: Э ертуь мунди, мерд, эз гуькчеге духдер-хундегу? Чуьтам кукиму уре э чумгьоревоз хурдембуге? Фурмуш не сохдей?

Мунош: Хм. И гофгьойтуь эри чуьниге, нисе дануьсденуьм. Кук э сифот раче духдер миденишуь дие.

Мержо: НэгI, туь имогьой дуз, очугъ жогьоб ди. Дирей?

Мунош *(чоресуьзи):* Чуьтам не дирем. Песде эхи духдериш э денишире верзирени. Кук ме э бебей хуьшде омори, гъэдуьр гьер чире лап хуб варасире.

Мержо: ГьейсэгIэт вэгIдой зарафети-руьхшенди нисди. Ме егъин дануьсденуьм, у духдер эри чуьниге лап эз дуьли кукимуни. Э у кор тигъэт не доримге иму, нэчогъ-чи небу эз гъэйр. Оммо гуюм дузире, мере эз ужире серсонлуье муьгьбет гьич хьэз нисе оморе. Кук эн чуь имуни саламете одомигьо э кор зе хосдеи бурав у рэхьэ, комиреки бебе-дедешу норенуьт эри ю. Гьерчуьтам бисдогеш, гъэдэгъэ зерем э Сефер-хэгьерзорейме у духдере, Том-

ор гуфдиренигьоре. биеру имбуруз экиме, суьгьбет мисохум, хэелгьоюре мидануьм. Песде е чоре миофим.

Мунош: Эле, э дуьл туь, кидан, хубе кор недеге. Пой, зе, бедхисоби не ведиров эзи войгейтуь. ГIовуни. Етиме гIэили.

Мержо *(э келегедиревоз):* Ме хуьщдениме хуб мидануьм, туь коргьой мердитуьре сох.

Мунош: Эз расдекиш! *(э е лойге)* Хубчи сес несохум дие, кор зарафети нисди э дуьл и беде зе. Эри гьемме коргьо хуби, эри жофо кешире жун хуьщдереш гъимиш нисе сохде. Оммо кими мэхьэл гуйге садан бире сэхьиб дуьл ве эгъуьл ю.

Мержо: Э мерд, чуь хунде э зир вини, э зир эну дуразе винитуь? *(Мунош вокурдени лэгIэре эри жогьоб доре, гъопуй хьэет вокурде оморе. Диреморени Томор).* Диро, хьэлефме, хош омори, софо овурди. Веги куьрси, нуьш гьич эз иму гIэйб меевгу туьре. Иму бебе-дедейтуь хьисобим.

Томор *(э гIэйбевоз):* Себэхьишму эхэйрбу! Омбар согъбошит! *(Нуьщдени).* Ишму мере огол зеребирит? Ишмуре э меревоз, кидан, гъуллугъи.

Мержо: НэгI, хьэсбошолум. Воисд мере туьре дире, екем куьнд шинохде, суьгьбет сохде *(Декирдени пейлей чое, норени э пушой Томор).* Ху, хэлефме, хубе чои.

Томор: Согъбоши, холе. Ме э лэгIэзойге хурдем э хуне.

Мержо: Эже зигьисде туь?

Томор: Мере, ме эз детдом ведироморенге, жейлее утогъ дори э общежитией кифлети.

Мунош э гужевоз эдее чой хурде.

Мержо *(нуьщдени эки Томор):* Туь кукмере, Девере, хуб шинохде? Эз зуревоз? Метерс, очугъ гу!

Томор *(сессию лерзирени):* Чуьтам? Чуь сохдем ме эри терсире эз ишму, холе? Эз диревоз шинохденуьм.

Мержо: Туь эвельминжи эз гоф келезе гъэйри мебош, ме зиедие хундегор нисдуьм. Дуьиминжи, нум терсире гофчуьн гуфдирем ме. Мере гIэйб месох .

Томор *(сокит бирени):* НэгI, ме ишмуре серкуш нисе зеренуьм. Расди, вэгIдой э хундеи рафдеймени, бэхшлемиш сохит, э ме гоф мирасуь песде.

Мержо: Пой, тэгъди месох. Чое эйчуь ней хурде? Бошку-бошку, шиновусдем, э хуне хурдей. Негуи э ме, туьре бегем гьич одомигьо-миросгьо нисди э гIьулом? Туьчуьни жогьиле духдер э общежитие эри чуь бие зигью?

Томор: НэгI, холе, бебе ве дедейме гьердуьшу етим бируьт, э согъэ гIьлом екиш нисде мере эз номус бэгъэй, чуьнки ме э екиш дегмиш ней биренуьм.

Мержо: Эле, сикей энире нисе дире? Э туь гофиш гуфдире нисе биреки. Бошку, имогьой е чиреш пэхьни нисохум, димбе-дуз мигуюм гофмере. Туьре э кукмеревоз кортуь мебугу. Эри чуь? У туьре хосдге, гъирмизине лейлугъе эже бие берим иму? Э сер битехьэймгьо, э сер гъоврей бебешму?

Томор: *(э гъужевоз):* Гирмизине лейлугъ? Ме нисе варасиренуьм…

Мержо: Туь мере хэр-хом неогъ хьисоб сохде. Ме туь чуьнигьоре э гIьуьмурьме, э Худо шуькуьр, омбар дирем. Дес веги эз кукме, не шиновусди, етимчей куксег?

Томор *(вехуьшдени, э пой э гужевоз поисди):* Дес вегинуьм эз кук ишму? Чуьтам хьэлево бирем ме эу? Эйчуь неогъ вешмерденит фэгъире бебе-дедеймере? Чуь гофгьои… Чуь гофгьои? *(рафдени),*

Мержо: Бура, бура, меш мугум чуьниге. Э песойтуь гиристегор нибу… Туь эричуь нуьшдей э инжо? Эз туь эричуь сес ней ведироморе? Бебеи туь эри Девер ненге кес?

Мунош: *(евошлей сугьрусдени, э чумгьою гIэрс де):* Эхи эз у гоф не ведиромори, чуь миестуьм гуфдире ме? Э, Мержо, э ме семе негуи, чуь бедхисоби сохди и етиме духдер, туь эри чуь зугьэре сохде фэгъире?

Мержо *(екем сокит бире):* Элем не сохдиге, белки сохдеш мисохд. Е гIэили имуре, эз хубе бэхдевере кифлет мивегирим иму эри эну духдере. У сэхьибсуьз э хьисобовоз е де гиле бердол бири, согъ божэхьэт муну э детдом-общежитиегьо…

Мунош:Туь чуь хунде зе? ГIэили у, неогъие хьэшогьо меве-ше…

Мержо: Туь бегем проб сохдей? Егъин дануьсдени… ?

Шешимуьн шекуьл.

Читальни зал эн шегьери. Э зир лампе э зерде плафоневоз нуьшди Девер. Эдее книг хунде. Жейле нуьшди библиотекарь. Диреморени хэгьергилию, ньушдени, пое норени э поиге, дегесундени папрусе.

Библиотекарь: О, привет, Маня! Хубчи туь оморей. Ме эз тэхьно нуьшдеи э и ализе жиге кор ме визор оморем лап. Чуь тозе хэбер овурдей? Гу зу, дуьлме эдее сухде хэберсуьз, гуйге одоми гIовсуьз э герме руз гьеминони.

Маня: Дие мегу, дие мегу, хэгьер! Чуь хэбер мидобу гьейсэгIэт э шегьер? Эмеки гуйге хисире мегезоют. Екиш куьшде неомори, е вечехэриш хуьшдере эз пенжере не шенди, е жаанде-мие хунеш не сухди.

Библиотекарь: НэгI-о! Туь мере нифурмуни. Элем небири э салгьой дусдиму руз, кей туь экиме тозе хэберсуьз бией. Дие хэсде месох мере. Гу бура!

Маня *(ох кешире, хуб э тегьнимиревоз нуьшдени, жендек юре э кемер куьрси венорени, норени е пое э сер е поиге, дегесугдени папрусе).* Туь Сефере шинохдени *(Девер у нуме шиновусденге, денииширени э лошу)* Уре е хэгьергилини, нуми ю гьисди Томор. Етими фэгъир. Хьэшо ниченуьм, зобуне кор э песою не дирем…

Библиотекарь *(зинде-зинде)* Эри, эри… Пой е мунут, мереш папрус ди *(кеширени).* Эри.эри…

Маня: Э екиш нигуи? Гоф дорени мере?

Библиотекарь: И чуь хэндее пуьрсуьши! Туь эзме дургердо, гьич лэгълэгъи дирей, эзечуь эри гуфдире?

Маня: Бошку, бовор сохденуьм. Дан – у эз гъирмизине лейлугъ терсире! Варасири биней коре?

Библиотекарь: Э серме эдей шек оморе…

Маня: Гье уни кор дие. Нум гъирмизине лейлугъэ гуьрдеки, хэлежигер бирени вирихде. Иш эритуь динже, саламате духдер, чуьтам кимигьо недангьо эз товуней эну нелоигъэ шаздесале зе силис сохденуьт. Оммо дениш, имидме э туьни – э екиш е гоф-леш… (*рафдени*).

Библиотекарь: Ха, кидан, те гьони гьеммей шегьер и хэбере шиновусди, меле пес мундем. Гьери дануьм. *(Вегирдени телефонни трубкере)* Холей Серэхь? Мирьен э хуне дери? Огол зенит уре… Мирьён, туьре гІэйб оморени? Ижире коре дани, эме негуи? Чуьтам гьичиш не дануьсдей?! Эчуьниге э екиш мегу – варасири: дие э екиш. Бошку – согъбоши. *(Норени трубкере, гене вегирдени).* Хуней эн Сафанови? Мере Сипро гереки. Сипро – туьни? Ме те имогьой туьре бегьеме хэгьергили хьисоб сохдем. Ингъэдер коре дани, эме е хэберлеш не фуьрси! Миомориге, мигуфдириге, егІни туьш хэгьергилимени, э и шегьер зиед нисди, туьш бие дани и хэлгъэ хуно, чуьнки бебесуьзе Томор эз гъирмизине лейлугъ терсире. Чуь? Ки муно эй туь не дануьсдей? Дие сес месох, имид ме э туьревози. *(Воисдени е гилейгеш зенг зере. Дироморени келемерд, э комиревоз иму э суьфдеи перде вохурдеймге),*

Келемерд: Рузишму эхэйрбу!

Девер эзбоштен денишири э суьгьбет дуь хэбербере зенгьой шегьер, гуйге э жигей хуьшде хуьшк бири мунде, сифотию гогь зерд, гогь гъирмизи бире. Келе мерде диренге, эз лэг1эю сес хьэрой ведироморе. Оммо у гирдени лэгІэре, тоб доре.

Келемерд: Несиет недит, чуь хубе книги ишмуре, гьесэгIэт эри хунде? Корсуьзе одоми, келемерд бирем…

Библиотекарь: О-чуь ихдилоти *(вегирдени эз раф ишкоб книге)* денишит! Стихигьой эн шогьир иму. Шори ниетгьо, темизе муьгьбет, дуьруьсде дуьлгьо…

Девер ведироморени э пушой сегьне. Э песой кемер ю товуш муьрдени, е э серию офдореньут ригазгьо.

Девер: Ингъэдер гоф! Ингъэдер гоф! Е сэгIэт пушо мере хуно мозоллуье одоми небу э гIуьлом. Гуйге вегирдет мере эз женнет гьелбегьел э жаандем шендет. Гуйге э е тутем эз офдои э гуьрвее гъур офдорем. Чуьтам? Эри чуьнит ишму гьечи бедхьисоб, одомигьо? Бегем э гуьл расирени мурдали эн хок? Бегем э Томор расирени мурдале хьэшогьошму? О, Худо!

Хьэшдимуьн шекуьл.

Утогъ эн ресторани. Эки е шилхьон нуьщдет Борух ве Исай. Гъирмизине товуш эдее евошлей сухде. Диреморени Одом.

Исай: Лелей Одом, биейт экиму. Омбар рази мибошим.

Одом: Согъбоши, хьэлефме. Эри чуь нэгI – минуьшуьм.

Серпои: ГIэзизе гъуногъгьо, шохьонгум ишму эхьэйрбу! Чуь михурит: эрэгъи, шороб, коньяк? Чуь мивихит: керг, кобоб, тозе жэгI? Гъуллугъ эн ишмуре эри веровунде хьозурум, чуьнки хьовир Одом э инжо э салию егилеш нисе оморе.

Борух: Пой-о! Иму бегем инсонгьо нисдим?

Серпои: Худо мегуё! Оммо хьовир Одом эз гьемме хуьрметлуьни эриме. Чуьнки онгур. у дощденигьо, эз онгургьой женнетиш лезетлуьни. Сиротию э гьер гозит вебири, коргьой хьовир Одом келегеди шегьер имуни.

Борух: Гьечуьниге бошку! Э ме дениш. Э гьер жире ичку е шише миери, эз гьер чи-хурек, е бишгъоб. Оммо зобу мебугу, ме туьре гъэйри нисохум.

Серпои: У гоф зиеди. Шиновусдум – э сер дуь чум ме, лап рази мибошит эз ме.

Одом: Ишмуре, кидан, имбуруз мигIидиге?

Борух: Э е метлеб ме расирем. Дузи, бесгъуни дорем.

Исай: Ишму, лелей Одом, эй гофгьой эну дуь кепикиш медит. Хосиет Борухе нисе дануьсденит? Лэгълэгъи омбари, кор – кем. Чуь бесгъуни бириге, юш даньусдени .

Одом: Эз расдекиш, Борух, хэлефме, эз гофгьойтуь серме нисе вадарафде, чуь мэгIно де э угьо?

Борух: Бошку, Ишму гуит: чуь звери – мерд ненге зе, муьгьбет енебуге дусди?

Исай *(э е лойге):* Эле, эгене сер гирд. Белки бэхили сохде? (*Сэхд*) Бошку, хэрмэхьиму эри овосунегьой туре гуш веноре не оморейм э инжо…

Одои: НэгI, Исай, пой екем! Эриме эзечуь оморени, и неогъие гофгьо герек нисди. Жогьоб мидуьм: гьер коре жигеюни. Дусдиш гереки инсоне, муьгьбетиш. Ненге дусди сохдиге, бегем эри муьгьбет жиге нибу дие?

Борух *(шори сохде):* Омбар согъбоши, лелей Одом! Ме дануьсдебируьм, ишму мере миварасит. Эри меш гьечуь оморе: сад раче зеш бисдоге туьре, оммо дусдире фурмуш сохде э бегьеме мерд нисе гуьнжуьсде.

Исай *(э терсевоз):* Э Борух, динж нуьшде гьишдени?

Серпои: Ини, дусдгьо, эрэгъи, шороб, коньяк. Ини, бирор-гьо, керг, кобоб, жэгI. Ини, хьэрмэхгьо, нарзан, компот. Ини, миросгьо, сиб, гIэрму, гъэйси *(Рафдени).*

Борух (*Декирдени эрэгъи, вегирдени пейлере*): Э хотур дусди мерди воисдени хурде мере имогьой *(Вешендени).*

Исай: Э хотур чуьш не хурдге, эгене гьемме э шугъэм дараф-де. Туь, лелей Одом, э гъирогъ мепой.

Борух *(э сэхде сесевоз норени пейлере):* Туь, лелей Одом, ме шиновусдем э жогьили келе кефчи бири. Эз межлуьс имуш, кидан, нидемуни *(Хэндуьсдени).* Оммо ме гофмере эле не варасдем. Э, Исай, э овом, э терсенго, гоф гьишдени гуфдире мере?

Исай: Гу чуь воисдге туьре. Иму бирорим гьемише. Э туь мешет бире, зарали сохде ме ихдиер бегем доренуьм? *(Декирдени гене, дебердени).*

Борух: Лелей Муношиш э ишмуревоз бирор нисди, лелей Одом? Э серeботи Девери гофме, дуьлестиме, гуюм очугъ, чуьнки мерде пэхьникие сур ние бу.

Одом *(Э мэхьтелиревоз):* Э серeботи Девер? Эзу гIэил ме зобуни не дирем, эз хэлгъиш не шиновусдем. Эгенеш ишму хьэрмэхгьой екинит гуйге?

Борух: Гье уни кор дие? НэгI. Дуз нисд, Исай?

Исай: *(декирдени пейлере):* Гье уни кор, лап дузи. Уни…

Одом: Ишму гIэилгьойме хьисобит. ГIьумуьрме ченд салгьой гьердуьшмуни. Оммо е сэгIэт эдем гуш дошде, эгене те лепей ихдилот не расирейм.

Борух: ТэгIди месохит. Гьони мирасим.

Исай: Месохит, месохит. Егъин мирасим *(Гьенжирени).*

Борух: Девер эйме бирор бу. Э песой е мотишке рафд, дусдиму фурмуш бисдо. Хубе одоми не ведиромо. Гьери, Исай?

Исай *(э тикей кергевоз э лэгъэ, э гужевоз):* Лап эри. Не ведиромо… Туь хуб дануьсде. Иму бирорим!

Одом: Девер э мотишкеревоз?! И чуь хунде? Э нелоигъ, гъэлет месох, э у дегмиш мебош.

Борух *(э хуьшде дироморе хуно):* Чуьтам? Эки, лелей Одом?

Одом: Э у фэгъиревоз. Э э у етимовоз кортуь мебугу, мурдал. Э гиснеи, тешнеи, тэхнои келе бири у, э ловгьою гьелем шир гIэили хуьшк не бири. Ме у духтере эз гIэилию шинохденуьм, ме э бебеюревоз э еки э пушой гунилегьо рафдем. Бур сес туьре.

Борух *(терсирени):* Бэхшлемиш сох, лелей Одом. Белки не дануьсдем, белки эйме эзечуь омори. Эз туь сес нисе ведироморе эхи, Исай?

Исай: Эзечуь омори. Лап хуб омори *(Норени сере э сер шилхьон).*

Одом: Инжо жигей эну коргьо нисди. Песде туьш тойме нисди. Неге синлегерме бэгъэй нисохдуьм туьре, нелоигъэ Борух.

Оммо эдем егъин гуфдире э туь: небу дие мурдале лэгIэйтуьре э песой эну духтер вокуни.

Борух *(Диренге, Одом рафди, э хуьршевоз):* Бура, бура, кидан, туь хуте сохдей у мотишкелере, эз гъирмизине лейлугъ хьэлежигер бу. Рушгьой туьре пара бэгъэй нисохум *(Хурдени дуь пейле коньяке пес-песееки, суьст бире, офдорени э хори)*

Серпои: Э инжо кидан бегьеме бесхуни бири. Ки дербодогъун сохди иере? Имогьой лап эз чум офдорет, чуьнки одоми хуьшдере э тэхьэрию не гирдге, эз у одомиети дие нибу.

Хьэшдимуьн шекуьл.

Утогъ Томор э общежитие. Гъоб-гъужоб ведини, етте косиби. Каравот, дуь куьрси ве шилхьон, э сер суьфре гуьлгьои э бонке. Сара ишкоб. Э раче-барачей томошесохдегорьгьо ведини вокурде пенжере. Диреморени Томор.

Томор: Хэсдеюм гъэдерсуьз. Серме гъогъэ хуно бири. Чуь бие сохде биев? Э хубе руз не вохурдей туь э ме, гIэзизе бирорме, Девер! Гуфдиренуьт, рэхь одомире сие назу гирощдге, бэхд нибу. Рэхьимуре, Девер, сие аслан не дургуне хьэрмэхь ве нечогъэ дедейтуь гирощди.

Бирден эз куче оморени сес мэгIни:
Мугу: у гьисд духдер хуне
Ю эршефи, коргьоюш суьрх.
Дегиш бисдо ю эз бине,
Э жовогьил чаруьсд э зуьлх.
Ой, Томор, и чуь кори,
Чуьни гъирмизине лейлугъ.
Эз гуфоре туь офдори
Э мурдале лап назуке лугъ.

Оморени сес кукгьо ве духдергьо: «Ха-ха, хьэлежигери, юш духдер хуне". Гирощденьут. Томор нуьшдени э сер куьрси, гуйге

офдорени, десгьоре норени э гъирогъ шилхьон эри екем гирде хуьшдере.

Томор: Чуьтам? Эри чуь? Белки и хови? Енебуге оморени эриме? Чумме э суке мэгIни кес! Песде эгене "гъирмизине лейлугъ". Мурдале, бедхьисобе гIуьлом!

Дере куфде, дироморени Одом. Уре элем эзи песини кор хэбериш нисди.

Одом: ГIэмел миев эки туь дироморе, хэлефме? Туь э ме не денимирейгеш, кидан, пиш нисохи.

Томор: Лелей Одом? Туьни *(гирисдени),*

Одом *(гуйге эз сифотию синле зере омори):* ГIэилме!Чуьни гене? Туь гирисдени? Ки хьэлево бири э туьчуьни етим? О,Худо, чуь сохде туь!?

Гирьей Томор нисе гирощде. Чарундени сифоте э лой пенжере, Одом гIэрсгьоюре не винуь. Одом декирдени пейлей гIове. Десгьою эдей лерзире. Норени пейлере э пушой Томор. Нуьшдени. Эз пенжере гене сес мэгIни оморе:

Вессит бурайт, шиновусдим:
ЕгIни и духдер темизи.
Эй, мотишке, лап дусдим,
Чуь герексуьзе силиси.
Гу эриму, Томорле,
Эз лейлугъ эйчуь терсири,
Элем не бирей келе,
Э пире дедей верзири.

Оморени сес хэнде эн пиене кукгьо. Киниге эдее гуфдире: Ини пенжерею, гьери денишим – э белки э имуш рази бисдоге. Екийге: Дузи! Биейт! Зу!

Одом: Мэхьтел мундем: мурдале мэгIни? Кини, Томор? Гьичиш нисе варасиреньум. НэгI, ме и коре э жиге миерум!

Ведироморени. Томор демундени э гирье. Эз куче суьфде оморени сесгьой луьтигьо. Э пенжере веди бирени е гъирмизине бигъверие сифот. Э мурдале суьпле хэндеревоз денишири э гъэд утогъ: «ГьесэгIэт миофим! Гофиш нисохим. Имуш мердим! Имуш кем-биш дануьсденим». Бирден у вир бирени, гуйге офдорени. Оморени сес женг. Песде еки хьэрой дешенде: Одом-колхозчи! Э у ниверойм! Вирихит гьемме! Одом вогощдени э хуне. Э куче дие сес-суьмуьгиш нисди. Томор э гужевоз поюндени гирьей хуьшдере, гьово гирдени сере, покурди гIэрсгьоре.

Одом: Дие мегирис, хэлефме. Ме элем не муьрдем.

Томор: Герек нисд, лелей Одом! Э гьер одоми нигуи.

Одом: Верф омори – эжеи гIов? Гоф гуфдирем – эжеи сес? НэгI, нэгI, ме десе э шугъэм гирде, нинушуьм. Ме э инжо поисде дие нидануьм – дуьл эдее пара бире… *(Рафдени).*

Томор: Косиб! Эз меш омбар у эдее гъэйр кешире. Ме чуь бие сохум? Э и шегьер мере дие зиндегуни нибу. Ме мирам эз инжо. ГIуьлом келеи, эймеш е динже жиге офд миев.

Ведешендени чемодане, вечирени э унжо гьисдигьо партал хуьшдере. Дироморени Сефер.

Сефер: Туьре э согъэ шегьер эдее гещденуьм. Туь и вэгIдои э хуне де? Дие нубогьо чуьтам? Э чемоданевоз чуь сохде туь? Элем э хуней одохлу рафде вэгIдо нисди *(хэндуьсдени).* Чуьтам оморе эритуь зарафетме?

Томор: Гьичиш! Песде мидани! *(Вегирдени когъоз, нуьвусдени).* Минет сохденуьм, и когъозе э Девер миди!

Сефер: Ижире гъуллугъ туьре э келе шориревоз мисохум. Е поймере инжо мивини, е пойгеймере – э унжо хьисоб мисохи.

Томор: Гьемме коргьойме э и шегьер варасди. ТэгIди сохде гереки, мешет сохдегор небу *(сэхд сохдени чемодане, ведиромо-рени).* Э сегьне бирени ниметовуш. Э пенжере веди биренуьт товушиегьо. Угьо гогь дегесиренуьт, гогьо муьрденуьт.

Оморе сес эз мэгIни Томор:

Ме туьре э муьгьбет гешдем,
Деверле, бирор.
Ме туьре э буди гьишдем,
Рафдуьм гуйге бигIор.
Мегешд мере, жон Девер,
Хьисоб сох – муьрди,
Муьрд астарайтуь э зевер,
Тие дерд мунди.

Нуьимуьн шекуьл.

Куьнж куче. Эз е логь ведироморени Сефер.

Сефер: Ме хэгьергили Томор гьисдуьмгеш, бегем ме одоми нисдуьм? Эхи мереш дануьсде воисдени, чуь гофгьо нуьвусьде омори э и жаандемие когъоз. Мере сургьой муьгьбет кесе лап хуб дануьсде воисде. Хунум?

Эз чепи логь сегьне оморени Девер, серию гъузи, э фикир де.

Сефер: Девер? Туь эзже оморе гьечи дуьлхуьрде хуно?

Девер *(э хэсдеиревоз):* Туьни, Сефер? Чуь хэбери эз туь? Зиндегунитуь чуьтами хэгьерме?

Сефер: Хуби, чуь бире мере? Туь гуйге дур гердо э есхуне дироморей. Гьичиш нибу, гьейсэгIэт михуни и когъозе, э хуьщде лап хуб миeй.

Девер: Когъоз? Чуь когъози бегем? Эз ки?

Сефер: Ки мифуьрсуь мере эки туь э когъозевоз э и шегьер? Э гІэрси суьфде мере огол мизени *(Рафдени).*

Девер вокурдени конверте, хундени: "Гьемише шор гердош, нумневерие бирорлейме. И ме гьемишеине бэхш муно эритуь эзме:

Ме имогьой гьелбетте тэхьлуьм,
Чуьтам дие эриме рэхь нуьм.
Эри туь сохдем ме мэгІлуьм–
Туь нибоши, ме мимуьруьм.
Мегешд мере гьич вэгІдо.
Ниофи эзимбэгъдо.
Бугу рэхтуь, дусдме, дуз–
Миофи мозол ве руз."

Девер: Чуьтам? Рафди эз шегьер? Томор? Де ме кире герекуьм э и гуьлом, э и бедхисобие шегьер? Гирисуьм? НэгІ, ме мерд биреимере фурмуш нисохум. Эхи ненге хун дуьлме те эхир э синейме тигьи мибу, сермере и фикиргьо лов мисоху.

Веди биренуьт Борух ве Исай. Диренге Девере, дешенденуьт хуьшдере э песой дор. Дениширеньут пэхники.

Девер: Текей хунум ме и хэре когъозе? *(Хьэрой дешенде эз гьеммей гъувот хуьшде).* НэгІ! Небу дие нуьвуьси ижире хэре когъозе! Томор! Эжеи туь? Месох эме руьхшенди!

Оморени сес мэгІний Томор (гофгьой мэгни э когъоз вери). Девер гуш веноре. МэгІни варасдени. Девер шендени хуьшдере эз е лой сегьне эе логьиге.

Девер: Томор, пой, меш э туьревоз. ГьесэгІэт мирасуьм…

Эз дури оморени сес Борух: Дусдире шенди, э песой эз хори невороморе мотишке вирихд. Хуб жигею бири. Туьни тэхсиркор. Туь – иму нэгІ, хьэсбошолум!

Девер: НэгI, ме э унжо Томоре ниофум (рафдени э е лойгей сегьне). Ини хьэрмэхьме, ини, диреньум.

Эз улогь оморени сес Мержо: ГIэрси, хэлефме, енгесуьз эри гьеммей жэгIмет руьхшендини. Дан эритуь эри е гилейге: духдер терси эз гъирмизине лейлугъ э ер овурде, у егъин мотишкеи.

.

Девер: НэгI, мере бире деде герек нисд. Ме бие бурам – уни, диреньум Томорлеймере, рэхь сохд мере эри гьемишеине (*Вирихдени. Э пушой сегьне ведироморенуьт хьэрмэхлегьо)* .

Борух: Э инжо Томор чуь сохде? И бегьем гъэриши бири, э жун гъоврей бебейме. Эчуь хуби эри ю. Э гофме недениши.

Исай *(э гъэйревоз)*: Чуь сохдейм иму, Борух? Эри чуь? Ки бу мешет э иму? *(Видовусдени э песой Девер).*

Борух: Чуь сохдейм? Хэндее пуьрсуьши! Гьичиш ней варасиренуьм. Иш э ме хьэлево бири. *(Гуфдирени э лой зал)* Ишму эрчуь бисдо варасиренит?

Евош фураморени перде.

Дегьимуьн шекуьл.

Вокзол эн шегьер. Зал э гузет сохдеи. Оморени кими мэхьэл сесгьой вогунгьо, одомигьо: Рэхь дит! Мундим эз вогун! Билетгьойтьу эжи? Зубош! Э зир вогун мидарай-мидемуни!

Дуь скамейкеи э дуь логь зал. Э мигле э хори Девер нуьщди. Мугьойю сип-сипи бири. Шеи параи. Э дивор сэгIэт ве, э сэгIэтию е гиле зарбе сес сохде. Дироморени Одом. Кемерию гъузи, сифотию эз дерд зерд бири.

Одом: Чуь сохде туь, хэлефме, э инжо? Гу э ме чуь гереки туьре, белки меле семе кумек бире миданьум эри туь.

Девер *(Эдебу э чуьлеревоз гуйге шекуьллегьо зере э хори. Гьово гирдени сере. Э чумгьою гIэрс дери. Э шоривоз)*: Э лелей

Шафадигьо, ме э туь сади пенжо сал дениширем. Ме э туьревоз садипенжо грамм эрэгъи кес не гьенжим.

Одом: Туь мере не шинохди, Девер? *(Нуьшдени э скамейке. Чубугъэ э десию дери норени э пушой хуьшде. Э зеверию норени сере).* Чуьтам дегиш бисдо гIуьлом э дуь-се руз! Эри чуьни гьемме? Э серeботи бедхьисоби?

Оморени эз дури сес тозе мэгIни Томор:

Дуьлме сокити, руз ме дурази.
Мегирисит, дусдгьо.
Гьер одомире корю хьэзи ,
Хуби товуш, варасдгьо.
Эз пенжере ме дирем вилеете ,
Деги гьоворе, думон.
Хов де чумгьоре, хисуьм ме етте,
Мегирис эри ме, инсон.

Диреморенуьт Мунош, Мержо. Муйгьо ю лови, сифотию пара-пара. Сефер, Исай.

Мунош: Мекуьш дие хуьшдере. Ини кукиму.

Девер: Ха-ха-ха, кукме э бебе чаруьсди.

Мержо *(э сэхде гирьеревоз):* Балалейме, туь э хори нуьшдей? Месох сипре муйгьой бебейтуьре биебур э пушой хэлгъ. Вехуьз эз сер мурдале хори.

Девер: Эз расдекиш, шоволгьойме гъэд-гъуд бири, эри кейф сохде чуьтам мирам? Гьичиш нибу, гIэруьсме эз хубе гIошире кифлет мибу, мибэхшуь э ме тозе кастум…

Мержо: Чуь гуфдире туь, Деверлей деде, белки е жигелейтуь енебуге сер дорд доре? Гу э жаандемие дедейтуь, пэхьни месох сур дуьлтуьре! Лап воисдениге туьре, э рэхь бебе-дедей норигьо нисе рафдениге, у ализе духдереш михоим эритуь, энжэгъ жун-лейтуь согъ бу…

Девер *(э тегьнимиревоз):* Муьрдегьо эри зиндегьо нихою, холе!

Мержо: Холе? Туь э меревози? Туь мере нис шинохде?

Мунош: Э хэлефме, туь эз иму дес вегирдей? Ини дедейтуь.

Девер *(сэхд хьэрой дешенде):* НэгI, ме у гофе нисе варасиренуьм, чуьни дедей, эжи дедей? Ме э хуьшдеш нечогъум, диеш нечогъ месохит мере…

Мержо: Гъэриш бири Девер, ме эдем муьрде *(суьсд бирени офдоре э хори. Сефер оморени куьнд эри э хуьшде дировунде).*

Исай: Ме тэхсиркорум *(Гирисдени).*

Мунош: Ини мейвогьой шефдиму *(Буррани шеире э сине).*

Девер: Имогьой диренуьм – игьо хубе одомигьоют, эри э меревоз вози сохде оморет. Бие вежеим! Мэгни хуним *(Хундени).*

Эй сазандар, зе эз гъовол!

Диреморени сипрерушверие келемерд эз суьфдеи шекуьл. Э тигъэтевоз денииширени э Девер.

Келемерд: Ме и куке эжеиге дирем.

Гьеммейки эеки дениширеньут э Девер. Лоле сегьне.

Пе р д е .

Д У С Д О Г Ъ

Пьеса эз се перде

Возиренигьо сифотгьо:

Ихил – келемерд, бэхшвегир Келе довгІой Ватани
Муьсхуьд – кук ю
Мержо – духдер ю
Хьизгъил – хьовир Муьсхьуд
Сара – хэгьергили Мержо
Гьевнил – нуьвуьсдегор
Дагман – дусдогъчи
Пирил – гъонунпузмишсохдегор, э дусдогъ
Симон – гъонунпузмишсохдегор, э дусдогъ
Динор – жовоне духдер
Милиционер, дивунчи, серпои э кафе

Екимуьн перде.

Руз пишнеини, гьеминон. Э скамейке э куче нуьщдет Мержо, Сара, Хьизгъил. Чуьниге э гІэрей хуьщде суьгьбет сохденуьт, кими вэхд сес шоре хэнде оморе эз ишу. Эз чепи тараф э гъирогъ сегьне ведироморени Муьсхьуьд. Э дес ю вокурде, чуькле книги.

Муьсхьуьд: Эхиркор салгьой школеш э барасиревоз варас-дет. Гуйге эз дусдогъ э азади ведироморем. Чуь мибу диеш? Ини э десме книг буьзуьрге шогьир уруси Сергей Есенини. Нум эну э гьемме гІьуьлом мэгІлуьми. Оммо нуьвуьсдигеш у гІэлемете, лугъонде стихигьо ве дестонгьо, ю си салиш эз гІуьмьуьр не мунди. Эзу битте – хуьщден ю э десгьой хуьщдеревоз куьщди хуьщдере. И чуь бидэгІэтини? И чуь мэхьтеле кори: Чуь гъувот

кешири берди уре эз пушой гIуьлом? Чуьтам одоми э божорени хуьшдеревоз э келе эгъуьлевоз телеф бирени? Ки мидануь и килитлемере?

Эз дури эдее оморе сес мэгIни Муьсхьуьд:

Келеи гуьлом Хори,
Пэхьнини эзме духдер.
Гуйге астара терсири
Оморе экиме эз зевер.
    Бие, бие, ерме бош,
    Дуьл екире сохим хош.

Э гьер жигеи туь гуйге,
Оммо нисе диренуьм.
Э десме гуьгьои, буйкеш,
Гьерруз эри туь вечиренуьм.
    Бие, бие, ерме бош,
    Дуьл екире сохим хош.

Эз сегьне эз лой расди э лой чепи гирощдени жовоне духдер Динор.

Муьсхьуьд: И чуь раче духдери? Гуйге эз тие суьрх офире омори. Бурам дуьндуьрмиш сохум уре, гоф сохум? НэгI, у тойме нисди, той падшогьи!

Муьсхьуд чаруьсдени э лой скамейке. Эз лэгIэю шоре сес ведироморе.

Муьсхуьд: О, ишму э инжоит. Эз ишмуре гешде хэсде биремки ме.

Хьизгъил: Туь имуре, иму туьре эдее гещденим. Эже не раф-дейм. Э зевер шегьер, э гъирогъ дерьегь.

Мержо: Кидан бирорме ошугъ бири. Негуи э иму нум севгили туьре, Муьсхьуьд?

Муьсхьуьд: Динж бош, хэгьер, гьелем не офдем. Оммо офдумге, егъин суьфде э туь мигуюм.

Сара: Гуит э ме, сур нисдиге. Ишму хэгьер-бирорит, оммо школере э е сал варасдейт.

Мержо: Е сал бирорлейме нечогъ биребу. Унегуьре э классиму гирошди.

Хьизгъил: Азадини, хьовиргьо-хэгьергилигьойме. Чуь мисохим имогьой? Э кор мирайм эри жофо кешире ненге диеш михуним, совод мивегирим?

Муьсхьуьд: Ме э кор фэхьлеи эдей рафденуьм.

Сара: Чуьтам? Туь э суьрхине медалевоз варасдей школере – фэхьлеи эри чуь? Туь бие боши холисе гIилмчи, келе дананигьо диеш вегини. Эри эну совод вегирде гереки.

Мержо: Э расдеки, бирор. Ме эз туь и гофе суьфдеи гиле эдее шиновусденуьм.

Хьизгил: Кидан, Муьсхьуьд зарафет эдее сохде. Э пушой иму ингъэдер рэхьгьои…

Муьсхьуьд: Ме эз зуревоз стихигьо нувуьсденуьм. Мере шогьир бире воисде. Оммо эри эну зиндегунире эз бине бие дануь. Вэхд миев э институтиш мидарам, Худо гьишдге. Гьелелуьге – фэхьлеи рэхьмени, гъисметмени.

Э сегьне ведироморени милиционер.

Милиционер: Кини эз ишму Муьсхьуд?

Жовонгьо мэхьтел биренуьт.

Муьсхуьд *(динже жире):* Менуьм.

Милиционер: Гирор э меревоз э дивун шегьер. Э сертуь шуькеет омори, ки туь зерей, яралуь сохдей нуьвусьдегор имуре Гьевниле.

Муьсхьуд: Ме уре шинохдеш ней шинохденуьм. Ме имбуруз школере варасдем.

Милиционер *(суруле жире):* Дие гоф зиеди. Э ме доре омори буйругъ офде, овурде туьре.

Милиционер ве Муьсхьуд рафденуьт.

Хьизгил: Иму и коре гьечуь ние бигьилим. Бие бурайм э дивун. Мержо, туь мегирис, гьелем ечиш очугъ нисди. Бура э хуне гьемме гъозиере э бебе гу.

Дивун шегьер. Нуьшди дивунчи. Поисдет Муьсхуьд ве милиционер, Ихил, Гьевнил ве диеш.

Дивунчи: Нуьшит э куьрси, хьурьметлуье Гьевнил. Иму эи се руз денииширейм и коре. Ини дуь шогьодигьо, эже зигьисдегоргьой шегьериму шогьоди доренуьт, ки шев-нимешев Муьсхьуьд зери э кордеревоз э сереботи коминиге духдер нуьвуьсдегор имуре Гьевниле. Ини шогьоди духдир э товун биреи дес ю яралуь. Кор очугъи. Иму дореним Муьсхьуде се сал дусдогъ суруле режим. Кор варасд.

Муьсхьуде берденуьт. Сифот ю сокити. Гьемме рафденуьт.

Гьевнил: *(гуфдирени эз Ихил)* Леле, мере э ишмуревоз гофи. ГIэмел миев, нуьшим гоф сохим? *(Нуьшденуьт).*

Гьевнил: Кук ишму стихигьо нуьвуьсде. Ме бирмундумге угьоре э дивунчи, белки дуьл ю нерм мибу, салгьой дусдогъи Мутсхьуде кем мисоху.

Ихил: Гьечуьниге ме миерум угьоре эки ишму. Келе согъбоши эри ники.

Себэхьмундеи**:** Гьевнил гирди э десгьо пенж гъолинде дефтергьоре э стихигьоревоз.

Гьевнил: Ме шиновусдем э е жиге стихигьой эни куке. Диренуьм, лап божеренлуьни. Минуьвусуьм эз нумме, дофус мизенуьм. Нумме мибу тэгрифлуь, пулиш миев хэйли. *(Хэндуьсдени).* Гьери хунум е-дуьдуре. *(Вокурдени, дирени е-дуь велге)* Эле, игьо терадгьой школеини. Фирмунди мере келемерд, руьхшенд сохди эме. Оммо ме уре хоме одоми хьисоб сохдебируьм. *(Пара сохдени шеи хуьшдере)* Дие эричуь герек бу мурдале коргьойме? Чуь не сохдем. Хэйли пул хэржи сохдем. Э пушой дивунчи э сугърезани поисдем, дуьшменмере э дусдогъ дешенуь, егIни у келе гъонунпузмищсохдегори, э ме келе зарали сохди. Вой эри коргьойме! Эи бинемусиревоз чуьтам зигьуьм ме, хубчи ме хуьшденме мидарафдуьм э дусдогъ.

Дуьмуьн перде.

Дусдогъ. Э утогъ шилхьони ве се табуретке, вегосунде оморигьо э хори. Нуьщдет Пирил ве Симон. Эдее лугъой нун хуьшдере хурденуьт. Диреморени дусдогъчи Дагман. Дировундени Муьсхьуьде.

Муьсхьуьд: Руз ишму э хэйр бу.

Симон: Руз э хэйр бу, бирор. Нуьш, ху екем э имуревоз.

Муьсхьуьд: Согъбоши, мере гисне нисди (*оммо нуьшдени*).

Симон: Э иму эз шовуревоз гуфдирет, ки тозе хьовир минуьшуь экиму. Гуфдирет у секонелуье гъонунпузмишсохдегори, одомире э кордеревоз зери. Оммо туь чуьниге э ужире одоми ухшеше нисе зере.

Муьсхуьд: Гьемме хьэшои, гьемме хьэшои…

Пирил: Дие чуьтам туьре эри нисдие кор э дусдогъ дешендет? Ме, меселен, бебей э кифлетуьм. Кор сохдем э консервни корхоне. Вегирдемо эри фэхьлеиме пул кифлетмере эри дошде вес нисе сохдебу. Дуьздирем, дургу нигуюм. Туь чуьтам тэхсирсуьз э дусдогъ дарафдей?

Муьсхьуьд: Э ме гуфдирет, гуйге ме нуьвуьусдегор шегьерире Гьевниле э кордеревоз эз дес зерем эри коминиге духдер. Оммо у кор не бири. Гьемме хьэшои. Эри чуь? Эхи ме эри екиш зобуни не сохдем.

Симон: Чуьтам бире ужире коргьо? Пул эри гъэлпелуье шогьоди мидуь, пул эри дургуне справкей духдир мидуь. Чорей дивунчиш нисди, дешендени одомире о э гъонун гуьре. Кидан, туь рэхь эн ализе Гьевниле гирощдей. Фикир сох!

Муьсхьуд: Ме эз зуревоз нуьвусьдем стихигьо. Е хэйли нуьвусьдем. Еки эз лусдгьойме бирмунди кими стихигьой мере э Гьевнил. У хунди, е гоф не гуфдири – не хуб, не зобу, вогордунди угьоре. Песде пушой мере э дусдогъ берде бебейме гуфдири, ки Гьевнил хосди у стихигьоре – егIни э дивунчи мибурмуну. Дуьл ю дегиш мибу э тарафме. Салгьой нуьшдеймере мибуру. Ме не гьишдем.

Пирил: Имогьой ме варасируьм. У э шогьири туь бэхили сохди.

Муьсхуьд: Чуьтам: Стихигьой кес эри чуьни уре? Чуь хэйр мивинуь эз кес нуьвусьдигьо?

Пирил: Минуьвусьуь э дес хуьшдеревоз. Нум хуьшдере мивенуь – пулиш гъэзенж мисоху, тэгIрифлуьш мибу.

Муьсхьуьд:

Э коми земон,
Э чуь вилеет
Бири ижире бедхьисоби?
Куьшит мере,
Зенит зиед,
Дуьлме сэхд битоби.

Товуш муьрдени. Песде евошлей-евошлей дегесирени эгене. Се имогьой дусдгьо эдее хурег себэхьимуьн хурденуьт.

Симон: Муьсхьуьд, ме гоф сохдем э Дагманевоз, торих гезиройтуьре гуфдирем очугъ. У жогьоб до, ки гьемме герекие

кумеки мисоху э туь. Нуьш э дусдогъ динж, нимей вэхдтуьре мибурут. Мирай э хуне шор.

Муьсхьуьд: Согъбоши, бирор. Чуьтам вогордунум ме куме-китуьре?

Симон: Ичиш нибу. Мирай э кор фэхьлеи, чуьтам туьре воисдебуге. Шохьонгумгьо минуьши, минуьвуьси стихигьойтуь-ре. Имуре эз угьо лап хьэз омори. Воисдге эримуш михуни, дуьлгьой имуре шор мисохи.

Муьсхьуд: Э дусдогъиш миданим зигьисде, холисе инсон бире. Ме эз фэхьлеи нисе терсиренуьм, э салгьой школеш гьер гьеминон э колхоз жофо кеширебируьм.

Себэхьимун мердгьо вогощденуьт эз кор.

Муьсхуьд: Эз кор гьеммей жендекме тари. Буй эрэгъ эдее оморе. Хуб кор сохлем ве э лезетевоз. Имбурузине корме варас-ди. Форигъэти вегинуьм.

Пирил: НэгI-о! Доребири имид тозе стихигьо нуьвуьсде. Бие хун эриму, шори сохим имуш.

Симон: Эри, дуз гуфдире бирор. Хун, Муьсхуьд, хотур иму-ре меил.

Муьсхуьд:

Э форигъэти сохденуьм бэхили,
Дори кор э дес киниге,
Мереш мунди гъувот эхири,
Хиник бу – эз кори ини герм .
Гьемме дузире сохдени жофо,
Гьемме бедире сохдени тембели.
Корсуьз поисди – э хори офдори,
Кор доре гъувот э жун белки.

Гирощдени вэхд. Э утогъ диромарени дусдогъчи.

Дагман: Тозе шоре хэбер. Туь, Муьсхьуьд, дери э и дусдогъ е сал э нимеревоз. Эри зарблуье зэхьмет ве соките хосиет туьре себэхь э хуне фуьрсоренуьт.

Муьсхьуьд: Туь жун ки? Зарафет нисе сохде?
Дагман: Лап гьисдие кори. Гьемме дузи.
(*Хунденуьт эеки*):

Азади. Азади
Чуь ширини и гоф.
Шори дуьле берди,
Бирем никилуь ве соф.

Азади, азади
Гердо эри темизгьо.
Нисд Муьсхьуьде гъарди,
Гьисди раче рузгьо.

Сеимуьн перде.

Хунеи. Нуьшдет могъбул Ихил э Мержоревоз. Вокурде оморени дер. Диреморени Муьсхьуьд, вокурде тозе парталгьо, э дес ю туморелеи. Бебе ве духдер эз нехэберекие шори чуь сохутге нисе дануьсденуьт.

Ихил: Туьни, куклейме? Эхи туьре се сал дори, ниме бэгъэй не гирошди.
Муьсхьуд: Эри зарблуье кор ве соките хосиет мере те гирощде оморигьо э дивун рохьо дори. Чутамит ишму?
Ихил: Э жун бебейме, туьре э шоре руз рохьо дори. Эри хэгьертуь илчигьо омори, кук лап хуби, дирем, эз дуьли Мержо бири. Оммо у жогьоб дори, ки туь эз дусдогъ не ведироморе, э екиш э шуьвер нирав. Имогьой мивозим гIэруьси.
Муьсхьуьд: Омбаракбу, хэгьерлейме.
Мержо (*э гIэйбевоз*): Согъбоши, бирор!

Гирощд бист сал. Хъизгил ве Муьсхьуд нуьшдет э кафе.

Хьизгил: Коргьойтуьре хуно гердо коргьой гьемме хосдегоргьойму. Туь имогьой бирей тэгIрифлуье шогьир, девлетменде

одоми, туьре гьемме вилеет шинохдени. Омбар не дирейм иму дуь-екире. Ме эз песой школе рафдем эри гъуллугъ сохде э лешгер. Песде вегирдем совод. Имогьой бирем рэхьбер дуьруьж-де корхоне э Москов. Кифлетиш бири мере. Туь чуьтами?

Дироморени Динор.

Муьсхьуд: Шинох бошит. Ини – бирорме хьисоби – Хьизгил. Ини зенме Динор. Иму е ченд гиле вохурдейм бирден э куче, песде ме варасируьм – и духдер гъисметмени. Имуре дуь куки.

Хьизгил: Коргьошму чуьтами, хэгьер?

Динор: Хуби, Худо мебуро. Эз гІэилгьо инжимишиш гьисдуьмге, гьер руз шори эз угьо.

Хьизгил: Тевесер зигьошит э еки. У мурдале хьэшочи Гьевнил – эзу чуь хэбери?

Динор: Туь бовор нисохи. Е руз келе гуьрдлеме бу эри шогьири Муьсхьуьд. Стихигьой энуре хундеки, Гьевнил эз некуми офдо э хори. Дуьл ю неветовусд эз бэхили. Гье у руз телеф бисто.

Муьсхьуьд: Де мегирит нум энуре. Оммо э кумеки эн уревоз ме э дусдогъ офдорем. Эз гьемме зиндегуниме у рузгьо хуб бири эриме, чуьнки холисе, бегьеме инсонгьоре шинохдем. Эз ужире инсонгьо е Худои зевер.

Дироморени Ихил. Э пинжек ю орденгьо ве медалгьои. Нуьщдени эки гІэилгьой хуьшде.

Ихил: Хьизгил, туь хош оморей. Чуь хэбери эзтуь? Бист сал не дирем туьре.

Хизгил: Борухьэшим, зиндегунимеш зобу нисди. Кор эз дулиймени, сенигІэте дуз вихдем, кифлетмеш эз ме разини. Дие чуь гереки одомире? Ишму чуьтамит? Бесхунигьой довгІо нисе оморе э ер ишму ?

Ихил: Чуьтам нисе оморе? Омбар зобуниш ве хубиш дирем ме э довгIо. Дуьшмен бу одомисуьз, вэхьш, сурул. Оммо хьовиргьойме муьхькем бирет. Суьфде рафдебирим песово, гъэйр кеширембирим доре хори Ватане. Песде энжом гуьрд бири вилеетиму, рафдим пушово, гъирмиш сохдим дуьшеменгьоре. Эз довгIо э жендекме е гунле домунди, дуьдуь ведиромори. У ер довгIои. Бердеймгеш иму довгIоре, дие мегердо ужире синемиши э гIьлом. Гъэгъигъэтиш. Одоми эз хьуьшдеш кеме салгьо зигьисде. Диеш бие дуь-екире куьшим? *(Екем сес нисе сохде. Оморени серпои, овурдени шишей гъирмизине шороб. Ихил декирдени эри гьемме)* Бие гьенжирим и пейлегьоре, гIэилгьойме. Бугу гьемише э хори шолуми, гIэилгьойму сес гунлере не шинову *(вехуьшденуьт, зерен уьт пейлегьоре).*

Муьсхьуд хундени стихигьой хуьшдере:

ДовгIо варасд, варасд зимисду.
Омо шолуми, омо вассал.
Дуьл дедегьойму нибу хьэл,
Кор мисохим э богъ-бисду.
Шор гердо суьгъде вилеет иму,
Мегердо диеш э гIуьлом гIэтош.
У эри бебейму гьисди дерму,
Тевесер э имуревоз зиеш.

П е р д е .

С Е Р Н О М Е

Ночог 3
Метлебгьой жовони 10
ДовгIой кифлети 18
Шефди 60
Дусдогъ 89

Иосиф Бахшиев
Пьесогьо
Сборник пьес на языке горских евреев – джуури

Печатается в авторской редакции.

Вёрстка и художественное оформление:
Шауль Симан-Тов

Сборник подготовлен к изданию и выпущен
Центром сохранения и развития национальных традиций,
самобытности языка, культурного
и исторического наследия горских евреев «Sholumi»
при поддержке президента
Международного фонда СТМЭГИ
вице-призедента Российского Еврейского Конгресса (РЕК)
д-ра Германа Рашбиловича Захарьяева

www.sholumi.com - sholumi@gmail.com

Подписано к печати: 29.05.2017

© «Sholumi», 2017, Israel

Иосиф Бахшиев родился в 1948 году в городе Дербент в семье колхозника. В 1966 году окончил школу с серебрянной медалью. В 1974 году окончил Дагестанский политехнический институт по специальности инженера-технолога, а в 1979 году Московский Государственный Университет им. М.В. Ломоносова, факультет журналистики и получил диплом журналиста – литературного работника газеты.

За прошедши годы опубликовал сотни своих материалов в городской, республиканской и центральной печати. Работал в штате ряда изданий: «Дагестанский университет», «Избербашский рабочий», «Огни Сулака», «Знамя коммунизма» и других… В последнее время работал в республиканской горско-еврейской газете «Ватан».

Первый сборник стихов на языке джуури «Сес дуьлме» («Голос сердца моего») вышел в 1986 году в Дагестанском Книжном Издательстве, а в 1986 он принял участие в сборнике горско-еврейских поэтов «Ригаз рубаигьо» («Луч солнца»).

В 2016 году, Центром культурного и исторического наследия горских евреев «Sholumi» при поддержке Фонда СТМЭГИ был выпущен авторский сборник стихов Иосифа Бахшиева «Тозе рубаигьо / Новые рубаи» куда вошли четверостишья на джуури и русском.